

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Λ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1981

ΑΡΙΘ. 22

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠ' ΤΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟ

ΣΥΝΑΞΑΡΙ

Ἀπὸ τὸ συναξάρι τῆς Ὁρθοδοξίας. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ - Ὁμοτ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν, Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν Ἰγνατίως. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Ἐϋθυμίου, Ἡ γέννησίς μου. — Βασ. Μουστακάκη, Ὁ Ἱερός Αὐγουστίνος καὶ ἡ Παιδεία. — Ἐυαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Προπρυτάνεως Παν)μίου Ἀθηνῶν, Λειτουργικὲς ἀλληλεπιδράσεις μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν. — Ἀρχιμ. Χρυσ. Κακουλίδη, Γνώμη - Θεωρία - Ἐπιστήμη. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Οἱ φίλοι μας. — Δημοσθένη Σαβράμη, Καθηγ. Παν)μίου Κολωνίας, «Ὁρθόδοξη Παρουσία». — Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ἑλληνορθόδοξη Παράδοση, οἱ φορεῖς καὶ οἱ ἐκφράσεις της. — Πρεσβ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Προσηλυτισμός: ἡ «ἀγνή λατρεία» τῶν χιλιαστῶν. — Ἰω. Φουντούλη, Καθηγ. Παν)μίου Θεσ)κης, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἐπίκαιρα. — Δημ. Φερούση, Ἡ εἰκονογραφία τῶν νεοματύρων. — Τὸ Βιβλίον. Ἐυαγγέλου Π. Λέκκου, Κληρικοὶ καὶ πολιτικὴ δικαιοσύνη. — Εἰδήσεις καὶ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους.

«Τὴν πανεύφημον νύμφην Χριστοῦ ὑμνήσωμεν,
Αἱκατερίναν τὴν θεῖαν καὶ πολιούχον Σινᾶ,
τὴν βοήθειαν ἡμῶν καὶ Ἀντίληψιν
ὅτι ἐφίμωσε λαμπρῶς, τοὺς κομψοὺς τῶν
ἀσεβῶν, τοῦ Πνεύματος τῆ δυνάμει
καὶ νῦν ὡς Μάρτυς στεφθεῖσα αἰτεῖται
πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος».

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς
Διακονίας, Ἰασιῶ 1 — Ἀθῆναι 140.
Πρῶτος Τυπογραφεὺς Ἰωάννης Μιχαήλ.
Ἀναστασία 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΜΟΥ

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἐνας νέος ἄνθρωπος γεννιέται. Τοκετὸς ὀδύνης καὶ ζωῆς. Γεγονὸς λύτης καὶ χαρᾶς. Τὸ περιέγραψε ὠραία ὁ Κύριος: «Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη, λύπην ἔχει, ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννηθῆ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον».

* * *

Σκέπτομαι τὴ γέννησί μου. Γεννήθηκα στὸν κόσμον. Ἡ γέννησίς μου ἦταν μιὰ ἀκόμη κατάφασις στὴ ζωὴ· μιὰ νέα ἄρνησις στὸ θάνατον. Μιὰ νίκη τῆς ζωῆς στὴν πάλῃ τῆς μετὰ τὸ θάνατον. Μιὰ ἀκόμη ἐγγύησις, ὅτι ἡ Ζωὴ εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ μιὰ ἀκόμη ἐπιβεβαίωσις, ὅτι ἡ ὑπαρξίς μου εἶναι δημιούργημα ἀγάπης.

Ἡ ὑπαρξίς μου εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ ἐκφράσις τῆς ἀγάπης τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ.

Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐπὶ μέρους κτισμάτων ἐγένετο μὲ μόνον τὸ θεϊκὸν λόγο: «καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γεννηθήτω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς». Ἡ δημιουργία ὁμοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἀποφασίζεται σὲ κοινὴ σύσκεψιν τῶν τριῶν Προσώπων τῆς μιᾶς Θεότητος: «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν». Τὰ πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι πάντοτε ἐνωμένα καὶ δὲν ἀποχωρίζονται ποτέ. Ὁ πληθυντικὸς «ποιήσωμεν» ἐκφράζει ἀκριβῶς τὸ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον τοῦ Δημιουργοῦ γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ Ἀνθρώπου.

Γράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης σχετικᾶ: «Καταδέχθηκε ὁ Θεὸς μετὰ τὸ ἴδιον τουτὸ χεῖρ νὰ διαμορφώσῃ τὸ σῶμα μας. Δὲν ἔδωσε σὲ ἄγγελον σχετικὴ ἐντολὴ οὔτε φυτρώσαμε αὐτόματα ἀπὸ τῆ γῆ, σὰν τὰ ζιττίζια...». Καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ρωτᾷ γεμάτος θαυμασμό: «Ποῖο ἄραγε εἶναι αὐτὸ τὸ δημιούργημα, γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ὁποίου χρειάσθηκε ὁ Δημιουργὸς τόση μέριμνα καὶ σκέψις;».

Ἡ ὑπαρξίς μου εἶναι δημιούργημα ἀγάπης. Εἶναι καρπὸς μιᾶς βαθειᾶς καὶ μεγάλης θεανθρώπινης ἀγάπης: τῆς ἀγάπης τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων γονέων μου. Αὐτὴ ἡ θεανθρώπινη ἀγάπη μοῦ ἔδωσε τὴν ὑπαρξί. Μιὰ καινούργια ζωὴ. Ἐνα καινούργιο πρόσωπον στὸ πρῶτον σκῆνιον τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορίας.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον του
«Ἀνεβαίνοντας»).

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ*

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

II. Σ χ ό λ ι α

VII, 2. Ἡ δευτέρα αὕτη παράγραφος διατυπώνει μετὰ σαφηνείας τὸ «χριστολογικόν» δόγμα, ἤτοι τὸν Χριστὸν «τὸν ἄφ' ἐνὸς Πατρὸς προελθόντα» («γεννηθέντα») «καὶ εἰς ἕνα ὄντα» (κατὰ τὴν «οὐσίαν» καὶ «δούλησιν» τῆς μιᾶς Θεότητος), συμφώνως καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου λεγόμενα: «ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐξῆλθον καὶ ἦκω» (Ἰω. 8,42. 13,3. 14,12. 28. 16,10. 17. 28. — Ὡς πρὸς τὸ χωρίον «εἰς ἕνα ὄντα» πρὸς τὸ Ἰω. 1,18 «ὁ μονογενὴς Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς». Ὁ Μ. Βασίλειος λέγει: «κόλπος μὲν γὰρ πατρικὸς υἱὸς καθέδρα πρέπουσα» Μ. 32,92B). Καὶ ὁ Μ. Ἀθανάσιος: «τὸ ἐν κόλποις σημαίνει... τὴν γνησίαν ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ υἱοῦ γέννησιν» (25,453). Πρὸς τὸ Εὐσ. Καισ., Περὶ ἐκκλησ. Θεολ. Μ. 24,869. Καὶ ὁ Κύριλλ. Ἀλεξ. «ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς, ἵνα νοηταὶ καὶ Υἱὸς ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ φυσικῶς, ἀντὶ τῆς οὐσίας τὸν κόλπον εἰπὼν, ὡς ἐκ παραδείγματος σωματικοῦ» (Μ. 73,181).

VIII, 1. «Μ ἢ π λ α ν ᾱ ὀ θ α ἰ τ α ἰ ς ἐ τ ε ρ ο δ ο ξ ῖ α ἰ ς μ η δ ἔ μ υ θ ε ὑ μ α σ ἰ ν τ ο ῖ ς π α λ α ἰ ο ῖ ς ἀ ν ω φ ε λ ἔ σ ἰ ν ο ὄ σ ἰ ν». Ὁ ὑπὸ τοῦ Ἰγν. χρησιμοποιοῦμενος ὅρος «ἐτεροδοξία» καὶ «ἐτεροδοξεῖν — ἐτεροδοξοῦντα» ὡς ἐν Συμυρ. 6,2, οὔτε ἐν τῇ Π. οὔτε ἐν τῇ Κ.Δ. ἀπαντᾷ. Ἐν τῇ Κ.Δ. εὐρίσκειται ὁ ὅρος «ἐτεροδοξία» ἀπαντᾷ πρὸς τοὺς ἐκκλησ. συγγραφεῦσιν. Οὕτως ὁ Εὐσ. Καισ., λέγει: «τοὺς ἐτεροδοξοῦντας ἡμῖν τῶν παρ' Ἑλλήσι φιλοσόφων» (Μ. 21,1295). Ὁ Ὡριγ. «ἐτεροδοξεῖν περὶ τὰς γραφάς» (Μ. 14,401A). Εὐσ. Καισ. (Μ. 20,497A). Μ. Ἀθαν. «τὴν Ἀρειανὴν ἐτεροδοξίαν» (Μ. 26,689B). Ὁρα περαιτέρω Μ. Βασ. Μ. 30,657. Φιλοστ. Μ. 65,65,528. Ἐπιφ. Μ. 41,180. 42,393B. — Ὡς πρὸς τὸν ὅρον «ἐτεροδοξοῦντα» ὅρα: Κλήμ. Ἀλ. Μ. 9,713B. Ὡριγ. Μ. 14,417A. Μ. Ἀθαν. Μ. 26,972A. Θεοδ. Στουδ. Μ. 99,1436A. Κλήμ. Ἀλ. Μ. 9,457A. Μ. Ἀθαν. Μ. 26,217A. Ἰω. Κλήμ. Μ. 88,996B κ.ά. — Σημειωτέον ὅτι ὁ ὅρος «ἐτεροδοξεῖν» ἐχρησιμοποιήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν Θεαίτ. 190E. 193D. — «μυθεύμασιν τοῖς παλαίοις». Ἡ λ. «μύθευμα» ἐκ τοῦ ρ. «μυθεύω» = πλάττω ἢ διηγοῦμαι μύθους.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 226 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 21 τεύχους.

Ο ΙΕΡΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ*

ΤΟΥ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Δ'

Ἡ ἐπίδραση τῆς διδασκαλίας του, ἀκόμα καὶ οἱ παρ-
ραμορφώσεις τῆς στήν προσπάθεια συνδυασμοῦ τῆς ἡ ἀντι-
παράταξης τῆς πρὸς τὸ σχολαστικισμό¹⁰, ἀποσάφησαν
τὴν ἀξία καὶ τὴν ἀπαξία τῆς. Ἡ ἀξία τῆς συγκεντρώ-
νεται στὸ μυστικιστικὸ καὶ ὑπαρξιακὸ χαρακτήρα ποὺ
φέρει. Αὐτὸς εἶναι ὅ,τι πράγματι μένει ἀπὸ τὸν Αὐγου-
στίνου. Ὅ,τι πράγματι καθιστᾷ τὸ φαινόμενο τοῦ αὐγου-
στινισμοῦ, στοὺς κόλπους τῆς χριστιανικῆς Δύσης, ὄχι
ἀπλᾶ τεράστιο πνευματικὸ φαινόμενο τοῦ μεσαίωνα, ἀλ-
λὰ καὶ γεγονὸς τῆς νεώτερης καὶ τῆς σύγχρονης πνευ-
ματικῆς ἱστορίας.

Ἡ ἐπιρροή τοῦ Αὐγουστίνου δὲν ὑπῆρξε μονάχα ἐπι-
κοδομητικὴ. Ἀποδείχθηκε καὶ ἐπιδραστικὴ, παρὰ τὴν
ἀγνότητα τῆς ὀρθοδοξίας του καὶ παρὰ τὴν ἴδια του τὴ
μέριμνα, ποὺ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸ ἔργο του *Retracta-
tiones* (Ἀναθεωρήσεις)¹¹, νὰ μὴ δώσει ἔδαφος σὲ πλα-
νερές ἐκδοχὰς καὶ νὰ μὴ γίνῃ ἀφέτης αἰρετικῶν θεω-
ριῶν.

Τὸν κίνδυνο αὐτὸν εἶχε ὁ ἴδιος δοκιμάσει κατὰ τὸν
ἀγῶνα τοῦ ἐναντίου τοῦ Ἑλαγιανισμοῦ, ὅπου ἀναγκά-
σθηκε, κατὰ τὴ δευτέρη φάση, νὰ πολεμήσῃ μιὰ κατὰ-
σταση δημιουργημένη καὶ ἀπὸ δική του ὑπαιτιότητα,
ἄσχετο ἂν ἀκούσια.

Ὅπως ὀρθὰ παρατήρησαν, τὸ κακὸ ποὺ δημιουργή-
θηκε μὲ ἀφορμὲς δοσμένες ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ Αὐγου-
στίνου, ἀφείλεται —πλὴν τῆς μνημονευμένης παρὰ πάνω
σύγχυσης— στὴ δύναμή του καὶ ὄχι: στὶς ἀδυναμίες του,
στὴν ἡράκλεια σκέψη του, στοὺς ρηξικέλευθους ταυ-
σμούς αὐτῆς τῆς σκέψης, φαινόμενο ὅμοιο σὲ δυσάρε-
στες συνέπειες μ' ἐκεῖνο τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ μεγάλου
Ταρσέα¹².

10. Θεολογικὸ ρεῦμα στὴ Δύση, ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸ λο-
γοκρατικὸ πνεῦμα τοῦ Ἀριστοτέλη, μὲ κύριο ἐκπρόσωπο τὸ
Θωμᾶ τὸν Ἀκινάτη (1225/26 - 1274). Ἐπικρατεῖ στὴ λατι-
νικὴ θεολογία. Ὁ αὐγουστινισμὸς, ἀντίθετα, μονάχα κατὰ
τοὺς χρόνους μας κερδίζει ἔδαφος, χάρι παρὰ τὴν θέλησιν τῆς νεο-
πλατωνικῆς φιλοσοφίας ποὺ εἶναι συναφασμένη μ' αὐτόν.

11. Τὸ ἔγραψε τὸ 426. Περιλαμβάνει κριτικὸ ξανακοίτα-
γμα τῶν ὡς τότε συγγραμμάτων του, ὑπαγορευμένο ἀπὸ τὸ κῆδος
ἀποφυγῆς τῶν παρανοήσεων.

12. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος καταγόταν ἀπὸ τὴν Ταρσο τῆς
Κιλικίας.

Ὅτι μπορούσαμε λοιπὸν νὰ κατηγορήσουμε, ἐδῶ, τὸν
ἄνδρα τόσο λίγο ὅσο καὶ τὴν ἴδια τὴ Βίβλο, ἀφοῦ ἡ αἴ-
ρεση καὶ ἡ κακοδοξία μὲ τὸν ἴδιο τρόπο αὐτὴν ἀρχικὰ
καὶ κύρια παρεξήγησαν.

Ἰδιαίτερα, τώρα, γιὰ τὶς παιδαγωγικὰς ἰδέας τοῦ
Αὐγουστίνου, πρέπει βασικὰ νὰ μὴν ξεχνᾷμε ὅτι προσέρ-
χονται ὄχι: μονάχα ἀπὸ μεγάλο νοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ βαθθὺ
χριστιανικὸ βίωμα.

Δὲν ἐννοεῖ τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων
παρὰ μέσα στὰ πλαίσια τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου¹³. Αὐτὸ
τό, ἀπὸ πρώτη ὄψη, στένεμα, κάθε ἄλλο παρὰ μειώνει
τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ποιότητα τῆς αὐγουστίνειας παιδαγω-
γικῆς. Δὲν παύει, παντοῦ, νὰ εἶναι ἐνδιαφέρουσα.

Κατὰ βάση, ὡς πρὸς τὸ ὕλικὸ μορφωτικῆς προσφο-
ρᾶς, βλέπουμε καὶ στὸν Αὐγουστίνου τὴν ἀξιολογικὴ διά-
κριση ἀνάμεσα σὲ ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ
νοῦ καὶ σὲ ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὴ δίψα τῆς καρδιάς. Ἀνά-
μεσα δηλαδή, στὴν προσφορὰ γνώσεων καὶ βιώματος, φυ-
σικοῦ ἐπιστητοῦ καὶ θρησκευτικῆς ἀναγέννησης. Ὅπως
—ἄλλος πρὸ ἐκδηλᾶ, ἄλλος λιγότερο— ὅλοι οἱ Πατέρες
τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς περιόδου, ἔτσι καὶ αὐτὸς
δὲν ἀναγνωρίζει: ἰσάμιλλη χρησιμότητα στὰ παραπάνω
δύο εἶδη στοιχείων. Ἡ κατήχηση εἶναι πράγμα ἄπειρα
σπουδαιότερο ἀπὸ τὴν ὁποιαδήποτε ἄλλη παιδεία¹⁴.

Τὸ νὰ εἶσαι σοφὸς κατὰ κόσμον, κάθε ἄλλο παρὰ
προϋποθέτει ὅτι εἶσαι καὶ κατὰ Θεόν. Ἔλεγε μὲ ψυχικὸ
σπαραγμὸ στὸ φίλο του Ἀλύπιου, ἀναφερόμενος στὸν πρὶν
ἀπὸ τὴν ἀγάνηψη βίος τοῦ: «Λοιπὸν, ἔμεῖς τί κάνουμε;
Ἄγραμματοι σηκώνονται καὶ ἀρπάζουν τὸν οὐρανόν. Καὶ
ἔμεῖς, μὲ τὶς γνώσεις μας, χωρὶς καρδιά, κυλιόμαστε
στὴ σάρκα καὶ στὸ αἷμα».

(Συνεχίζεται)

13. Οἱ κατηχούμενοι, κατὰ τὰ ἀρχαία χριστιανικὰ χρόνια,
ἀνῆκαν σὲ διάφορες ἡλικίες. Ἦταν ὅσοι ἤθελαν νὰ προσέλ-
θουν στὸ βάπτισμα καὶ νὰ γίνουν μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἀνά-
μεσα σ' αὐτούς, δὲν ἔλειπαν καὶ νέοι.

14. Πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 118 Ἐπιστολὴ τοῦ Αὐγουστίνου
(πρὸς τὸ νεαρὸ σπουδαστὴ Διόσκορο).

Λειτουργικές άλληλεπιδράσεις μεταξύ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Προπρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Στὴν ἐξέλιξη καὶ διαμόρφωση τῶν ποικίλων ἐπὶ μέρους λειτουργικῶν μορφῶν τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν πολὺ συνετέλεσεν ἡ ἐπίδραση ἀπὸ τῆ μιᾶς Ἐκκλησίας στὴν ἄλλη. Ἡ λειτουργικὴ πράξη τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας παρείχε συχνὰ πρότυπα ἢ παραδείγματα ἢ ὠθηση πρὸς ἐμφάνιση ἢ περαιτέρω διαμόρφωση λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἄλλης.

Εἶναι δὲ αὐτονόητο, ὅτι ἡ μεγαλύτερη ἐπίδραση πάνω στὶς ἄλλες Ἐκκλησίες ἤσκειτο ἐκ μέρους τῶν Ἐκκλησιῶν, ποὺ εἶχαν τὴν ἔδρα τους σὲ μεγάλα πολιτικὰ κέντρα, ποὺ ἀπέβησαν καὶ κέντρα ἐκκλησιαστικά. Ἡ λειτουργικὴ πράξη τῶν κέντρων τούτων, στὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν ἐπίσκοποι μὲ μεγαλύτερη ἐπιρροή, ἐθεωρεῖτο συχνὰ ὡς ὑπόδειγμα γιὰ τὴ λατρεία τῶν μικροτέρων ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν. Ἐξ ἄλλου δὲν ἦταν σπάνια καὶ ἡ ἐπίδραση ἀπ' τὸ ἓνα μεγάλο ἐκκλησιαστικὸ κέντρο πάνω στὸ ἄλλο.

Ἡ ἱστορία τῆς λατρείας μαρτυρεῖ ἀναρίθμητες τέτοιες ἀλληλεπιδράσεις. Νὰ μερικὰ παραδείγματα:

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἀνέπτυξε λειτουργικὴ πράξη, ποὺ ἀκτινοβόλησε σὲ ὅλες τὶς λοιπές Ἐκκλησίες. Οἱ ἐντυπώσεις καὶ διηγήσεις τῶν ἀναριθμητῶν προσκυνητῶν, ποὺ ἐπισκέπτονταν τοὺς Ἁγίους Τόπους, ὄδηγοῦσαν σὲ μίμηση τῶν ἱεροσολυμιτικῶν λατρευτικῶν μορφῶν¹. Τέτοιες ἐντυπώσεις, ποὺ κατέστησαν γνωστὴ στὴ Δύση τὴν λειτουργικὴν πράξη τῶν Ἱεροσολύμων, ὑπάρχουν στὸ Ὀδοιπορικὸ τῆς μοναχῆς Αἰθέριας, ποὺ τὸ ἔγραψε σὲ λατινικὴ γλῶσσα ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε τοὺς Ἁγίους Τόπους (Peregrinatio ad loca sancta) (τέλη δ' αἰῶνος). Ὁ Gabrol φρονεῖ, ὅτι ρίζα ὄλων τῶν ἀνατολικῶν ἀναφορῶν ὑπῆρξεν ἡ λειτουργία τῆς Ἱερουσαλήμ, ποὺ ἐχρησιμοποιεῖτο στοὺς δύο πρώτους αἰῶνες στὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν. Σὲ κανένα ἀπὸ τὰ γνωστὰ μνημεῖα δὲν βρισκόματε τὴ λειτουργία αὐτή, διότι ἀκόμη καὶ ἡ λειτουργία, ποὺ περιγράφεται μέσα στὶς Μυσταγωγικὲς Κατηχήσεις τοῦ Κυρίλλου, δὲν εἶναι ἡ πρω-

ταρχικὴ ἱεροσολυμιτικὴ λειτουργία, διότι αὐτὴ δέχθηκε ἐπιδράσεις ἀπ' τὴν λειτουργία τῆς Ἀντιοχείας. Ἀπὸ ἐκείνη τὴν πρωταρχικὴν λειτουργία τῶν Ἱεροσολύμων προήλθε, κατὰ τὸν Gabrol, ἡ λειτουργία τῆς Ἀντιοχείας, ποὺ προσέλαβε τὴν ὀριστικὴν τῆς διαμόρφωση μεταξύ τῶν ἐτῶν 250 καὶ 400, καθὼς καὶ ἡ λειτουργία τῆς Ἀλεξανδρείας, ποὺ διαμορφώθηκε κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα². Οἱ ἐπιδράσεις τῆς ἱεροσολυμιτικῆς λειτουργικῆς πράξεως, ὅπως ἀποδεικνύει ὁ Baumstark, ἔφθασαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Αἰθιοπία.

Ἐπειτα εἶναι ἀναρίθμητες οἱ ἀλυσιδωτὲς ἀλληλεπιδράσεις μεταξύ τῶν ἐπὶ μέρους λειτουργικῶν τύπων. Ὁ λειτουργικὸς τύπος λ.χ. τῆς Ἀλεξανδρείας δέχθηκε ἰσχυρὲς ἐπιδράσεις ἀπ' τὸν λειτουργικὸν τύπον τῆς Ἀντιοχείας, ἀπ' τὸν ὁποῖο ἐπίσης προήλθεν ὁ βυζαντινὸς λειτουργικὸς τύπος, ὁ ὁποῖος στὴ συνέχεια ἐπέδρασε πάνω στοὺς παλαιότερους λειτουργικοὺς τύπους ἢ τοὺς ἐξετόπισε τελείως.

Κατὰ ἀνάλογο συνέβη στὴ Δύση μὲ τὴν ἐπιρροήν τοῦ ρωμαϊκοῦ λειτουργικοῦ τύπου. Τὰ ρωμαϊκὰ λειτουργικὰ βιβλία ἐκτόπισαν τὰ παλαιὰ γαλλικανικὰ καὶ μοζαραβικὰ, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἡ ρωμαϊκὴ λειτουργία δέχθηκε ἐπιδράσεις ἀπ' τὰ λειτουργικὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα, ἀφοῦ ἐστάλησαν ἀπ' τὴ Ρώμην στὸ βασίλειον τῶν Φράγκων, ὑπέστησαν ἐκεῖ τὸν 10ο αἰῶνα σημαντικὲς μεταβολές³.

Χαρακτηριστικὸς ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς σήμερον εἶναι ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ ἑορτολογίου στὴν Ἀνατολή καὶ στὴ Δύση μὲ τὴν ἐπίδραση τῆς μιᾶς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας πάνω στὴν ἄλλη. Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων λ.χ. διαδόθηκε σὲ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ παραδείγματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης⁴. Ἀντίθετα ὁ ἑορτασμὸς τῆς Ὑπαπαντῆς στὴ Ρώμην εἶναι ἀσφαλῶς ἀνατολικῆς προελεύσεως⁵.

Ἐπειτα τὸν 7ο αἰῶνα ὁ πάπας Σέργιος ὁ 1ος ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ παραδείγματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰσήγαγε στὴ Δύση τὶς ἑορτὲς τοῦ Γενεσίου, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (8 Σεπτεμβρίου, 25 Μαρτίου, 15 Αὐγούστου)⁶. Οἱ θεομητορικὲς αὐτὲς ἑορτὲς εἶχαν καθιερωθῆ ἰσχυρὰ στὴν Ἀνατολή μεταξύ 4ου καὶ 6ου αἰῶνος

2. Παν. Τρεμπέλα, *Λειτουργικοὶ Τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς*, Ἀθήναι 1961, σ. 9. Dictionnaire de théologie, ὑπὸ Α. Vacant - E. Mangenot, (Paris 1909 ἐξ), τόμ. IX, στ. 816-817, ἄρθρον Liturgié.

3. B. Botte, *Abriß der Liturgiegeschichte*, ἐν *Handbuch der Liturgiewissenschaft*, Friburg - Basel - Wien 1965, τόμ. 1, σ. 44.

4. Ἐνθ' ἀνωτ. - Evangelos Theodorou, *Saint Jean Chrysostome et la fête de Noël*, Paris 1967.

5. J. Lechner, *Liturgik des römischen Ritus*, Freiburg im Br. 1953, σ. 173.

6. A. Baumstark, Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 45.

1. A. Baumstark, *Vom geschichtlichen Werden der Liturgie*, Freiburg im Breisgau 1923, σ. 41-42. A. Raes, *Introductio in Liturgiam Orientalem*, Roma 1947, σ. 24.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ

Του Μητρ. Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως
κ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Και οί φίλοι μας. Υπάρχουν πάντα κι οί φίλοι. Χρειάζεται τάχα να τὸ ποῦμε κι αὐτό; Πῶς πρέπει νὰ ἔχωμε καλὸ φίλο! Ὡρα γιὰ συναναστροφή μετὰ τὸ φίλο πρῶτα - πρῶτα ὑπάρχει; Υπάρχουν ὥρες γιὰ τὸν ἱερέα τὸν καλὸ; Μὴ σὰς πειράζει πού πάντα γιὰ τὸν καλὸ μιλάμε. Γιὰ τὸν κακὸ θέλετε νὰ λέμε; Υπάρχει κι αὐτός. Ἐγὼ θὰ λέω γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ καλοῦ παπᾶ και γιὰ τοὺς φίλους τοῦ καλοῦ κληρικοῦ, κι ἐκεῖνοι πού δὲ βρίσκουνε τὸν ἑαυτὸν τους σ' αὐτόν, ἄς καθίσουνε κι ἄς κλαῖνε, κι ἄς σκεφθοῦνε.

Γιὰ τὸν ἱερέα τὸν καλὸ, ὄχι γιὰ τὸν ἄριστο, μιλάω, διότι κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ πῆ τὸν ἑαυτὸ του ἄριστο. Γιὰ τὸν καλὸ κληρικὸ δὲν ὑπάρχουν ὥρες γιὰ φίλους, ὑπάρχουν ὅμως και πολλοὶ καλοὶ φίλοι, ὅταν ἔχη καιρὸ. Ὁ Ναός του πρῶτος, γιὰ τὸν ὅποιο θὰ μιλήσωμε χωριστά, και τὰ ἐρημοκλήσια μετὰ, εἶναι οἱ πρῶτοι φίλοι του. Αὐτὰ τὰ παρεκκλήσια, περνᾶνε και τὰ βλέπουν οἱ ξένοι συχνά, τὸ καλοκαιρὶ, ὅποτε περνᾶνε, κι ἔχουνε νὰ λένε, (ὅταν ἔχουνε νὰ λένε) γιὰ τὴν καθαρότητά τους, γιὰ τὴ χάρι τους, πού δὲν ἔχουνε χάμου λάδια, πού ἔχουνε τὰ καντηλάκια κι ἀστράφτουνε, και πού τις περισσότερες φορές, πολὺ συχνά, ὅλα μυρίζουνε «παπᾶ». Αὐτὸς τὰ φτιάχνει, ἢ κι ἂν εἶναι γυναίκες, αὐτὸς τις ἐπιστρατεύει και τις παρακινεῖ.

Ἐέρετε γιατί ἄλλο λένε πῶς δὲν ἔχει φίλους ἕνας ἐφημέριος καλὸς στήν Ἐνορία του και στὸ χωριό; Γιατί εἶναι ὅλοι φίλοι του και παιδιὰ του. Μπορεῖ κανέναν νὰ ξεχωρίση; Αὐτὸ - τρεῖς, μάλιστα, μπορεῖ νὰ τοὺς ξεχωρίση. Τὸ δάσκαλο πρῶτα - πρῶτα. Καλὸς θὰ εἶναι πιστεύω. Αὐτὸν ἔσεῖς θὰ τὸν δῆτε και θὰ κρίνετε. Μόνο νὰ προσέξετε και νὰ φυλαχθῆτε, μήπως ὁ δάσκαλος ἀποφεύγει, δὲν θέλει φίλο τὸν παπᾶ. Γιατί ἂν αὐτὸ γίνη, διότι ὁ δάσκαλος πρέπει αὐτὸν νὰ τὸν προσέχη, ἄλλοι μόνο τότε. Και πάντως ἐγὼ αὐτὸ δὲν τὸ πιστεύω.

Ὁ δάσκαλος, λοιπόν, φίλος. Πολλοὶ λόγοι συνηγοροῦν γι' αὐτό. Ὁ δάσκαλος εἶναι καλὸς και γιὰ ψάλτης. Ὅταν κάποτε δὲν ἔχωμε ψάλτη κι ἔχωμε εὐσεβῆ δάσκαλο, τίποτε νὰ μὴν ξέρη, κρατᾶει τὸ στασίδι. Τίποτε νὰ μὴν καταλαβαίνη ξέρε και διαβάζει. Ἐπειτα αὐτὸς ἔχει μὀρφωσι και μεγαλύτερη μπορεῖ. Ἄν θέλῃ και μπορῆ, νὰ τοῦ συστήσης και νὰ κηρύττει κάπου - κάπου. Κι ἐπὶ νὰ κἀνης κήρυγμα κάθε Κυριακή, ἢ ἀλλαγὴ ὠφελεῖ. Και στὸ Κατηχητικὸ θὰ σὲ βοηθήση. Γιατί νὰ ὑπάρχουν ἄλλοι φίλοι;

Ἐχομε τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, πού τοὺς συναναστρεφόμαστε μετὰ τὴ μελέτη.

Ἐχομε τῆς Ἐνορίας τὰ παιδιὰ. Μεγαλύτερη ἐπίδραση θ' ἀσκήσωμε, ὅταν τὸ βλέπωμε σὰ φίλο τὸ παιδί. Θὰ τὸ δοῦμε βέβαια στὸ Κατηχητικὸ, θὰ τὸ δοῦμε σὺν ἔνοριτι, θ' ἀσκήσωμε γοητεία ἂν καταφέρωμε νὰ τὸ δοῦμε και νὰ μᾶς δῆ και σὺν φίλο.

Τί κάνουνε συνήθως οἱ φίλοι; Συζητᾶνε, πᾶνε περίπατο μέχρι τὸ σχολεῖο και βοηθοῦν και τὸν παπᾶ στήν Ἐκκλησία. Φίλοι εἶναι. Ἐέρετε τί ὠραῖο πρᾶγμα εἶναι, νὰ μάθουν νὰ μᾶς ἀκολουθοῦνε στήν Ἐκκλησία; Νὰ συνηθίσουνε νὰ κάθονται στὸ στασίδι, πού στὸν καιρὸ μας μένει και τὴν Κυριακή ὄρφανό; Νὰ συνηθίσῃ στὴ συνομιλία μετὰ τὸ Θεό, νὰ διαβάξῃ στήν Ἐκκλησιαστικὴ γλώσσα, νὰ χαίρεται γιατί ἀνάθει τὸ καντήλι τοῦ Χριστοῦ; Κι αὐτὸ μόνο νὰ μάθῃ, σὰ φίλος τοῦ παπᾶ, νὰ προσφέρει τὸ παιδί, φτάνει. Ἐκεῖ θὰ μάθῃ, θ' ἀκούση, πῶς πρέπει και τὰ χέρια του και ἡ καρδιά του και ἡ σκέψι του νὰ εἶναι καθαρὰ, ὅταν ἀνάβῃ τὸ καντήλι. Κι ὅταν μπαίνῃ στὸ Ἱερὸ Βῆμα, θὰ μάθῃ, μετὰ ὅλα νὰ τὰ βλέπῃ και νὰ τρέμῃ ὅταν μπαίνῃ.

Ἐκεῖ γεννιέται και ἡ κλίσι γιὰ τὴν Ἱερωσύνη. Ἐμεῖς θὰ τὴν ἐμπνεύσωμε κι αὐτὴ, ὅταν ὅλα θὰ μαρτυροῦν τὸ μεγαλεῖο τὸ δικὸ μας, κι αὐτὸ θὰ ζηλέψῃ. Ἄπ' αὐτοὺς νὰ στολίσωμε τὰ γυμνά Θουσιαστήρια, φίλοι μου. Τέτοιους φίλους ν' ἀποκτήσωμε.

Τέτοιους φίλους φαίνεται πῶς δὲν ἔχομε και γι' αὐτὸ κινδυνεύωμε ν' ἀκοῦμε, πῶς «και δεῦτερο και τρίτο χωριὸ δὲν ἔκανε αὐτὸ τὸ χρονο Λαμπρῆ, γιατί δὲν εἶχε παπᾶ, πῶς κι ἄλλος πέθανε και δὲν ἦταν ἱερέας ἐκεῖ κοντὰ νὰ διαδάξῃ τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία.

Ἐμεῖς αὐτὸ νὰ μὴ τ' ἀφήσωμε νὰ γίνῃ, φίλοι μου, ἀλλὰ θὰ γίνῃ, ἂν πρόκειται νὰ γίνῃ, ἂν ἔμεῖς, ἔσεῖς, δὲν τὸ προσέξετε αὐτὸ τὸ λεπτὸ σημεῖο. Ἄν ἔσᾶς σὰς ἀποροφῆσουν ἄλλοι φίλοι και δὲν ἔχετε καιρὸ νὰ καλλιεργήσετε αὐτὴ τὴ κλίσι στήν Ἐνορία και στὸ χωριό.

Βέβαια, ὅταν ὑπάρχουν φίλοι πού σοῦ κλέδουνε τὸν καιρὸ και κάθεται στὸ καφενεῖο, γιατί ἐκεῖ κάθονται κι ἐκεῖνοι, τότε δὲν θὰ πᾶς περίπατο μετὰ τὸν ἑσπερινὸ μ' ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ πού δῆγᾶνε τὸ Δημοτικὸ κι ἐτοιμάζονται γιὰ τὸ Γυμνάσιο.

Δὲν τὸ κατάλαβες πῶς ἔχεις και γι' αὐτὰ εὐθύνη; Πῶς πρέπει κάτι νὰ γράψῃς στήν καρδιά τους γιὰ νὰ μείνῃ, νὰ τοὺς χρησιμεύῃ ἂν εἶναι δυνατὸν αὔριο, πού θὰ κατοικήσουνε κάπου μόννα; Δὲν θὰ βρῆς καιρὸ νὰ πᾶς

Συνέχεια στὴ σελ. 252

« ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ »,

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρ. Θεολογίας, Φιλοσοφίας, Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Κολωνίας

Στους πρώτους καρπούς τοῦ ἔργου τοῦ νέου Μητροπολίτου Γερμανίας Αὐγουστίνου ἀνήκει καὶ ἡ ἔκδοσι ἑνὸς τριμηνιαίου περιοδικοῦ πού, με τίτλο: «Ὁ ὀρθόδοξο παροῦσία» διανέμεται καὶ ἀποστέλλεται δωρεὰν σὲ κάθε Ἑλληνα τῆς Γερμανίας, πού ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας του γενικὰ καὶ τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας εἰδικὰ. Τόσο τὸ περιεχόμενο ὅσο καὶ ἡ ἐμφάνισι τοῦ πρώτου τεύχους, πού κυκλοφόρησε πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ, μᾶς δείχνουν ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ προσπάθεια, πού ἀξίζει νὰ γίνῃ γνωστὴ, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ «Ὁρθόδοξη παρουσία» δὲν εἶναι τὸ πρώτο περιοδικὸ τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας.

Ἡ ἰδέα καὶ ἡ φροντίδα γιὰ τὴν ἔκδοσι ἑνὸς περιοδικοῦ γιὰ τοὺς Ἑλληνες τῆς Γερμανίας ὀφείλεται κυρίως στὸν Μητροπολίτη Εἰρηναῖο, ὁ ὁποῖος ἀφιέρωσε ἕνα μέρος τῆς πολὺπλευρης ἐργασίας του στὸ πρῶτο περιοδικὸ τῆς Μητροπόλεως, πού, με τὸν τίτλο: «Ὁ ὀρθόδοξος Μεταναστάσις» ἔδωσε τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας στενὰ με τοὺς Ἑλληνες πού ζοῦν καὶ ἐργάζονται στὴν Γερμανία. Πολὸ σωστὰ δὲ γράφει ὁ νέος Μητροπολίτης Γερμανίας Αὐγουστίνος ὅτι «τὸ νέο περιοδικὸ «Ὁρθόδοξη Παρουσία» δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα νέο. Νέος εἶναι ὁ χαρακτήρας καὶ ἡ ἀποστολή του, ἐπειδὴ δὲν προορίζεται γιὰ «μετανάστες», δεδομένου ὅτι οἱ Ἑλληνες τῆς Γερμανίας σήμερα ἀποτελοῦν μιὰ ἑλληνικὴ μειονότητα στὴν Γερμανία, τῆς ὁποίας ἡ παρουσία σ' αὐτὴ τὴν χώρα εἶναι μόνιμη.

Μὲ δυὸ λόγια: Ἄν καὶ ἡ «Ὁρθόδοξη Παρουσία» εἶναι συνέχεια τοῦ

«Ὁρθόδοξο Μεταναστὴ», ἀξίζει νὰ χαρακτηριστῇ σὰν νέο περιοδικό, γιὰ τὸ καινούργιο του ὄνομα ἐκφράζει μιὰ νέα κατάστασι τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν Γερμανία, τὴν ὁποία ὁ Μητροπολίτης Αὐγουστίνος περιγράφει, τονίζοντας ὅτι: «Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου διακόπηκε τὸ ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως καὶ ὅσοι μείναμε ἐδῶ —χωρὶς νὰ κόβουμε τοὺς δεσμούς μας με τὴν μητέρα Πατρίδα— νοιώθουμε πὼς ἐδῶ θρῆσκώμαστε στὴν δευτέρη πατρίδα μας. Ἐδῶ γεννήθηκαν πολλὰ παιδιά, ἐδῶ βαπτίσθηκαν καὶ ἐδῶ ἀποκαταστάθηκαν καὶ σταδιοδρομοῦν με ἀρκετὴ ἐπιτυχία».

Σ' αὐτὴ τὴν δευτέρη τους πατρίδα εἶναι οἱ Ἑλληνες μιὰ «Ὁρθόδοξη παρουσία». Γιὰ τοῦτο δὲ τὸν λόγο ἐπιδιώκει τὸ καινούργιο περιοδικὸ τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας νὰ ζωντανεύει, με κάθε τεῦχος του, τὴν Ὁρθόδοξη μαρτυρία τῶν Ἑλλήνων στὴν Γερμανία, πράγμα πού ἀσφαλῶς θὰ πετύχει. Γιατὶ τὸ ὕλικό τοῦ πρώτου του τεύχους μᾶς πείθει ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα περιοδικό, πού κατορθώνει νὰ συνδυάζει τὴν θεωρία με τὴν πράξι ἐξετάζοντας θέματα πού ἀφοροῦν τοὺς ἐργαζόμενους, τοὺς φοιτητές, τοὺς μαθητές, τοὺς ἐπιστήμονες, τοὺς γονεῖς κλπ., με τὴν προοπτικὴ καὶ τὸ Φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Μετὰ ἀπὸ ἕνα εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα τοῦ Μητροπολίτη Γερμανίας Αὐγουστίνου, περιέχει τὸ πρῶτο τεῦχος τῆς «Ὁρθόδοξης παρουσίας» τὸ Πασχαλινὸ μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου ἕνα ἄρθρο σχετικὸ με τὴν ὀρθόδοξη παρουσία στὴν Γερμανία ἑλευθερὴ μετάφρασι Κατηχητικοῦ Λόγου τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου μιὰ ἔρευνα σχετικὴ

με τὰ προβλήματα τῶν παιδιῶν τῶν Ἑλλήνων τῆς Γερμανίας καὶ ἕνα ἄρθρο σχετικὸ με τὶς βελτιώσεις πού ἐπῆλθαν στὸ νομικὸ καθεστῶς τῶν Ἑλλήνων μισθωτῶν με τὴν ἔνταξι τῆς Ἑλλάδος στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα. Εἰδήσεις καὶ σχόλια καθὼς καὶ πληροφορίες σχετικὲς με τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῶν Ἑλληνικῶν Ὁρθόδοξων Ἐνοριῶν συμπληρῶνουν τὸ πλούσιο ὕλικό τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ νέου Περιοδικοῦ τῆς Μητροπόλεως, πού μεταβάλλει τὴν ὀρθόδοξη παρουσία στὴν Γερμανία σὲ ζωντανὴ πραγματικότητα.

Τὸ ὅτι μιὰ σελίδα τοῦ περιοδικοῦ με τὸν τίτλο «Πατερικὰ κείμενα» —ὅπου θὰ δημοσιεύονται ἐκλεκτὰ κομμάτια ἀπὸ τοὺς Λόγους τῶν Πατέρων σ' ἀπλὴ γλῶσσα— εἶναι ἀφιερωμένο στὴν παράδοσι τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καθὼς καὶ τὸ ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ ἄρθρα τοῦ πρώτου τεύχους ἔχει σὰν θέμα τὶς βελτιώσεις, πού ἐπῆλθαν στὸ νομικὸ καθεστῶς τῶν Ἑλλήνων μισθωτῶν με τὴν ἔνταξι τῆς Ἑλλάδος στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα, δείχνει καὶ ἀποδείχνει ὅτι ὀρθόδοξη παρουσία δὲν σημαίνει μονόπλευρη λειτουργικὴ ἢ ἀσκητικὴ ζωὴ. Ὁρθόδοξη παρουσία σημαίνει καθημερινὴ ἀνανέωσι τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν με βάση τὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα, πού εἶναι σὲ θέσι νὰ δώσει στὴν κοινωνικὴ, πολιτικὴ καὶ οικονομικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καινούργιο - δυναμικὸ - περιεχόμενο, πού μπορεῖ ν' ἀπελευθερώσει τὸν κόσμον ἀπὸ τὶς συνέπειες τοῦ ἔμπραχτου ὕλισμου, πού τὸν μεταβάλλουν σὲ πηγὴ κάθε εἶδους κακοῦ.

Η ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ, ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

7

Μέσα στὸν παραπαίοντα καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενο κόσμο μας, στὴ ραγδαία ἀνάπτυξη τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, στὴν τυποποίηση πού διακρίνει τὴ διαστικὴ ἐποχὴ μας, στὴν παντοδυναμία τοῦ ὕλισμοῦ, ἢ Ὁρθοδοξία θὰ ἀποθῆ καὶ πάλι ἢ κίωτος τῆς σωτηρίας τοῦ Γένους μας, μὲ τὴν πνευματικότητα καὶ τὴν παράδοσή της, πού εἶναι συνφασμένες μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀνασαιμὰ τῆς Ρωμοσύνης.

Ὅσο ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας τόσο μεγαλώνει ὁ κίνδυνος τοῦ ἀφελλισμοῦ μας. Ἄν κράτησαν οἱ Ἑλληνικὲς Κοινότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ τὴν ἔθνική τους ταυτότητα, στὴν Εὐρώπη, τὴν Ἀφρική, τὴν Ἀμερική καὶ τὴν Αὐστραλία εἶναι γιατί ἔμειναν συσπειρωμένες γύρω ἀπὸ τὸν ὀρθόδοξο ναὸ καὶ τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο, πού συνήθως στεγάζονται στὸ ἴδιο συγκρότημα.

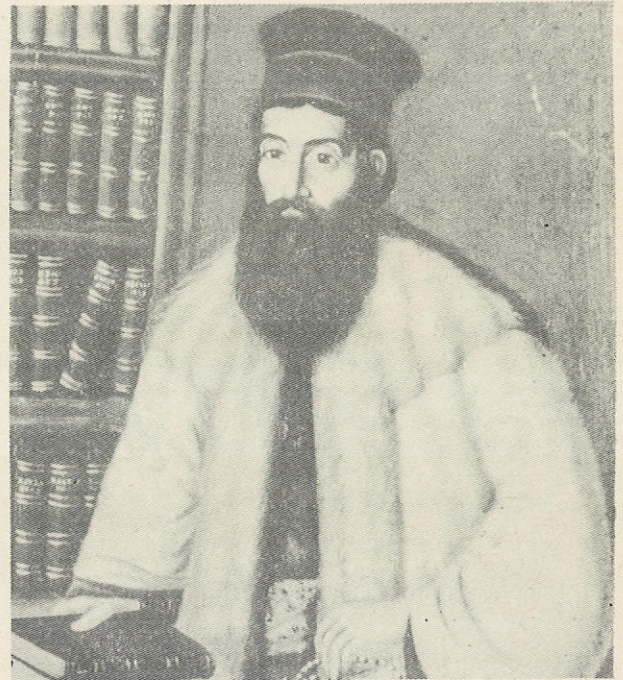
Ἐμεῖς τώρα θαμπωμένοι θαρρεῖς ἀπὸ κάθε ξενόφερτο σπεῦδομε συχνὰ νὰ παραμερίσουμε κάθε ρωμέτικο καὶ παραδοσιακὸ καὶ νὰ τὸ ἀντικαταστήσουμε μὲ τὸ σύγχρονο ἀδιαφορώντας, ἂν αὐτὸ εἶναι εὐτελές, φθηνὸ καὶ χωλαίνει κραυγαλέα ἀπέναντι στὸ δικὸ μας. Ἔτσι τὰ ξυλόγλυπτα τὰ ἀντικαθιστοῦμε μὲ πλαστικὰ καὶ στὴν καλύτερη περίπτωση μὲ ξύλινα, τυποποιημένα ὅμως καὶ δουλεμένα στὴ μηχανή, μὲ συνέπεια νὰ ἀπουσιάζῃ ἢ ἰδιαιτερότητα καὶ ὁ προσωπικὸς τόνος πού δίνει τὸ χέρι. Στὴ διακόσμηση τῶν κεραμικῶν γιὰ μεγαλύτερη παραγωγή, ἐπικολοῦμε τικέττες, πού μαραίνουσι τὴ δημιουργικὴ διάθεση καὶ τὸ μεράκι τοῦ καλλιτέχνη.

Σὲ ἀρκετὲς περιοχὲς ἢ θυζαντινὴ μας μουσική, ἢ ἱερατικὴ καὶ ἀπαράμιλλη, ἔχει ὑποκατασταθῆ μὲ τὴ λεγόμενὴ εὐρωπαϊκὴ, δηλ. τὴ στυφνὴ κοσμικὴ τετραφωνία. Ὅπως ἄλλωστε, οἱ ἑλληνικοὶ χοροί, πού ἐκφράζουν τὸ ὁμαδικὸ πνεῦμα καὶ τὴ λεβεντιά τῆς φυλῆς, τείνουσι νὰ γίνουσι μουσειακὸ εἶδος γιὰ ἔθνικες ἐορτὲς καὶ πανηγύρεις, δίνοντας τὴ θέση τους σὲ κάθε εἶδος πιθηκισμοῦ. Ἐνὰ ἤθη, πρὸς τὴ νοσοτροπία τοῦ λαοῦ μας καὶ τὲς οικογενειακὲς του παραδόσεις, γνωρίζουσι διάδοσιν ἐν ὀνόματι τοῦ προοδευτισμοῦ.

Κανείς δὲν λέει θέδαια νὰ μὴν χαιρόμαστε τὲς κατακτηθεῖς τῆς ἐποχῆς μας. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ γίνουμε δοῦλοι τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλίμονο. Πάρετε τὴν περίπτωσιν τῆς τηλεοράσεως, πού μὲ θαυμάσιο τρόπο χρησιμοποιεῖται καὶ στὴν Ἑλλάδα στὴν ἐκπαίδευση. Ὅταν ὅμως μᾶς καθελώνει μὲ τὲς ὥρες στοῦς

δέκτες της, μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἀπολαύσουμε ἓνα βιβλίον, νὰ ἀκούσουμε μιὰ διάλεξιν, νὰ παρακολουθήσουμε μιὰ ἐνδιαφέρουσα πολιτιστικὴ ἐκδήλωσιν, νὰ καλλιεργηθῶμε, ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργήσουμε. Μεταδίδοντας τὴν Μ. Ἑβδομάδα τὲς ἱερὲς ἀκολουθίας, — πάρα πολὺ σωστά, γιὰ τοὺς ἀνήμπορους, — ὑπάρχει κίνδυνος ἂν ἀφεθῶμε στὴν παρακολούθησίν της νὰ μείνουμε μακριὰ ἀπὸ τὲς ἐκκλησιαστικὰς καὶ νὰ μεταβάλουμε τὴ λατρεία μας σὲ θέαμα.

Ὅπου λείπει ἢ διακρίσιν, αὐτὰ εἶναι ἀναπόφευκτα εἴτε γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία πρόκειται εἴτε γιὰ τὴ Ρωμοσύνη, γενικὰ γιὰ τὴν Ὁρθόδοξην Ρωμοσύνην ὅπως τὴν ὀρίσαμε. Καὶ σήμερον, περισσότερον ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐποχὴ, μᾶς εἶναι ἀπαραίτητη ἢ διακριτικὴ χρῆσιν τῶν μέσων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας. Γιὰ νὰχομε ὅμως διακρίσιν, ὅπως διδάσκουσι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, προϋποτίθεται ταπεινοσύνη. Χωρὶς ἀκριτὴ οἴησιν, πού εἶναι σύμβουλος κακῶν, χωρὶς ὑπερφίαλες οὐτοπίες, εἶναι δυνατὸ νὰ κρατήσουμε τὸν Ἑλληνισμό, τὴν ἀνθρωπιά μας. Μὲ πίστη ὅμως σταθερὴ καὶ ἀπαρασάλευτη στὴν Ἑλλάδα καὶ τὲς ἀξίες του, πού ἔχουσι ἄλλωστε δεῖξει στὸ χρόνον καὶ τὴν ἀντοχὴ καὶ τὸν δυναμισμό τους.

Ὁ Οὐγγροβλαχίας Ἱγνάτιος

“Οχι, ἡ Ρωμοσύνη δὲν θὰ χαθῆ. Ὅσο θὰ ὑπάρχη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ Ἑλληγάδες πού θὰ πονοῦν τὸν τόπο τους.

Ἀπὸ τὰ πιὸ βασικά χαρακτηριστικά μιᾶς ἐθνότη-
τας, εἶναι ἀσφαλῶς ἡ γλῶσσα της. Ὁ Κωνσταντῖνος
Παπαρρηγόπουλος ὀρίζοντας τὸ 1853 στὴν πρώτη - πρώ-
τη μορφή της «Ἱστορίας» του «τί ἐστὶν ἱστορία τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ ἔθνους», ἔγραψε:

«Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους λέγεται ἡ διη-
γησις ὄλων ὅσα συνέβησαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος
ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον καὶ
εἶναι ἄξια νὰ διατηρηθῶσι εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀν-
θρώπων. Ἑλληνικὸν ἔθνος ὀνομάζονται ὅλοι οἱ ἀν-
θρώποι, ὅσοι ὀμιλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὡς
ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν».

Αὐτὴ ἡ γλῶσσα εἶναι ἀδιαμφισβήτητα τὸ πιὸ ζων-
τανὸ κομμάτι τῆς ἐθνικῆς μας παραδόσεως, εἶναι ὁ συν-
εκτικὸς κρίκος ἀνάμεσα στὸν ἀρχαῖο, τὸ μέσο καὶ τὸ
νέο Ἑλληνισμό. Μὲ τις κατὰ καιροὺς διαφοροποιήσεις
της, μικρὲς πάντα καὶ περιορισμένες, ἡ σημερινὴ ἑλλη-
νικὴ γλῶσσα θρίσκειτα: πλησιέστερα στὴν ἀρχαία, ὅσο
δὲ θρίσκειτα: καμμιά ξένη πρὸς τὴν προηγούμενη γλωσ-
σικὴ κατάσταση, ὅπως δέχονται οἱ εἰδικοί γλωσσολόγοι.
Σ' αὐτὴν ἔχουν διατυπωθῆ τὰ εὐγενέστερα προϊόντα τοῦ
πνευματικοῦ μόχθου τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ἡ κάτοψη τοῦ
πολιτισμοῦ μας.

Εἰδικώτερα μὲ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα συμβαίνει κάτι
μοναδικό. Σ' αὐτὴν ἔχει γραφτῆ ὁ μεγαλύτερος ὄγκος
τῆς πατερικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Θεολο-
γίας. Ἡ ἑλληνικὴ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν γλῶσσα τῆς Ὁρ-
θοδοξίας.

Μὲ διάκριση χρησιμοποίησε πάντοτε τὴ γλῶσσα ἡ
Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ὁ μελετητῆς τῆς μεταβυζαντι-
νῆς μας φιλολογίας μπορεῖ νὰ διαχωρίσῃ τὸ καθαρεῶ-
ν ἑκκλησιαστικὸ ὄφος τῶν ἐπιστήμων πατριαρχικῶν γραμ-
μάτων καὶ σιγγιλιῶν, τὴ βυζαντινὴ γραφὴ τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς ὕμνογραφίας, τὸν δημῶδη λόγον πού χρησιμο-
ποιοῦσαν οἱ λαϊκοὶ ἐκκλησιαστικοὶ διδάχοι καὶ ὀμιλη-
τές. Εἶναι μέγα φέμμα, παραχάραξη τῆς πραγματικό-
τητας ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀκολούθησε «σκοταδιστικὴ γραμ-
μὴ» καὶ ἔμεινε προσδεμένη σὲ νεκρὰ γλωσσικὰ σχήμα-
τα. Πρόκειται γιὰ τραγικὴ ἢ σκόπιμη παρεξήγηση. Οἱ
πιὸ σωστοὶ δημοτικιστὲς βγήκαν ἀπὸ τὶς τάξεις τοῦ ὀρθο-
δόξου Κλήρου, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε τροφοδοτοῦσε πνευμα-
τικά τὸ ὑπόδουλο Γένος, ὅπως βγήκαν καὶ οἱ περιφημώ-
τεροι χειριστὲς τῆς λόγιας (ἐκκλησιαστικῆς καθαρεύ-
ουσας). Ὁ Μελέτιος Πηγᾶς, ἐνῶ ἀλληλογραφοῦσε στὴ
λόγια ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα, ἔκανε τὸ κήρυγμα στὴ
γλῶσσα τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ γίνετα: ἀντιληπτός. Ὁ Κύριλλος
Λούκαρις ἔβαλε νὰ μεταφράσουν τὸ Εὐαγγέλιον στὴν
κοινή:

«Ὁ Θεὸς ἤθελε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν πάντοτε νὰ ἀνα-
γινώσκωνται τὰ λόγια του εἰς ἀπλήν γλῶσσαν καὶ
διὰ τοῦτο τὸν ἐδικὸν του νόμον· ὁ Θεὸς ἔγραψεν τον

εἰς πλάκας ἐβραϊκὰ διὰ νὰ γροικίσῃ ὁ λαὸς ὅλους
καὶ εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ὅπου ἦτο γροικιζάμενη
εἰς ὅλους, ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ Προφῆται τὰ ἄ-
για καὶ ἱερὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ ἔ-
γραψαν».

Ἄλλὰ καὶ ὁ Μητροφάνης Κριτόπουλος μετέφρασε
στὴν ἀπλοελληνικὴ τὰ Εὐαγγέλια, ἐνῶ ὁ Εὐγένιος Βούλ-
γαρης, ὁ «κλεινός», τὴ δημοτικὴ χρησιμοποίησε στίς
μεταφράσεις του. Νὰ τώρα καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἰγνατίου
Ὁυγγροδλαχίας:

«Διατὶ τὰ φῶτα νὰ εἶναι περιορισμένα εἰς πολ-
λὰ ὀλίγα ὑποκείμενα, ὅσα δηλαδὴ καταλαμβάνουσι
τὴν λατινικὴν ἢ τὴν παλαιὰν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ
τὸ λοιπὸν ἔθνος νὰ περιφέρεται εἰς τὰ σκότη τῆς
ἀμαθείας; Καὶ βέβαια τὸ Γένος ἐπιθυμεῖ νὰ φωτι-
σθῆ, ἀλλ' ὅταν βλέπῃ ὅτι οἱ σοφοὶ του ἐντρέπονται
νὰ γράψωσι εἰς τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν, διὰ νὰ
μὴ ὑποπέσωσι εἰς τὸν μῶμον καὶ τὸς κατηγορησῶ-
σιν οἱ λεξιθῆραι, διὰν βλέπωσι ὅτι πρέπει οἱ παῖ-
δες των νὰ καταναλώσωσι πολλοὺς χρόνους, διὰ νὰ
μάθωσι ὅτι τὸ φωμίον λέγεται ἑλληνιστὶ ἄριος καὶ
ὄχι ἄλλο τίποτε... ἀηδιάζουσι καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ
ἐναγκαλιζονται ξένας...».

Μᾶς δίδαξαν ὅμως καὶ κάτι ἄλλο οἱ φωτισμένοι ἐκ-
κλησιαστικοὶ λόγοι τῆς Τουρκοκρατίας, — ἀνάμεσα
τους ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ πολύστροφα πνεύματα τοῦ Νέου
Ἑλληνισμοῦ, ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, — ὅτι
δημοτικὴ δὲν πάει νὰ πῆ χυδαῖσμός, φτώχεια λεξιλο-
γίου, εἰσαγωγή ξενισμῶν, ἀλλὰ μιὰ γλῶσσα ζωντανή
πού θὰ ἀξιοποιῆ τὸν ἐθνικὸ γλωσσικὸ πλοῦτο. Τὸ σπου-
δαῖο αὐτὸ διδαγμὰ τους φαίνεται σήμερον νὰ τὸ ξεχνοῦμε
συχνὰ κακοποιώντας βάνανσα τὴ γλῶσσα μας. Οἱ λαϊ-
κὲς διδασχὲς τῶν κληρικῶν τῶν χρόνων τῆς σκλαβιάς
δὲν ἦταν ἀποκοπὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοση.
Ἦταν γέφυρα πρὸς αὐτὴν. Ἦταν βάπτισμα Ρωμοσύ-
νης καὶ Ὁρθοδοξίας. Μὲ καλλιέπεια, προσεγμένα ρητο-
ρικὰ σχήματα, ἐπιμελημένην γραφὴν. Δὲν καταγίνονταν
νὰ μεταφράσουν τὴν λόγια στὴ δημοτικὴ, ἀλλὰ μιλοῦ-
σαν ἐκ θαθέων, ἀπὸ τὴν καρδιά, μὲ φυσικότητα, μὲ ἀπλό-
τητα, μὲ ἀλήθεια καὶ ὁμορφιά.

Αὐτὰ φαίνεται ὅτι πολλὰς φορές σήμερον τὰ ξεχνοῦ-
με. Τώρα μᾶς ἔπιασε μιὰ φοβερὴ μανία: ἡ ἄκριτη υἱο-
θεσία ξένης ὀρολογίας ἐκεῖ ὅπου οἱ ἑλληνικοὶ ὄροι δὲν
εἶναι μόνον ἀναντικατάστατοι, ἀλλὰ ἀνιχνεύονται στίς ρί-
ζες τῶν ξένων ὄρων. Κι: ἔτσι: ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, σὲ
λίγο, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ὀδηγηθῆ σὲ μεγάλη ἀπομά-
κρυνση, ἀν ὄχι ἀποκοπὴ ἀπὸ τὶς ρίζες της, δηλ. θὰ ἀ-
φελληνισθῆ.

Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι δευτερεύον. Εἶναι πολὺ σοβαρὸ
καὶ καιρῖο. Καὶ στὴν Ἐκκλησίαν μας ἐναπόκειται καὶ
πάλι: ὁ ρόλος νὰ ἀποδῆ ἢ προστάτις τοῦ γλωσσικοῦ πλοῦ-
του τοῦ ἔθνους μας. Μὲ τὴ σωστὴ χρῆση τῆς ἑλληνικῆς
γλώσσας, ὅπως πάντοτε ἔκανε. Τὰ ἔντυπα, οἱ ἐκπομπές

Προσηλυτισμός: ή "άγνή λατρεία,, τῶν χιλιαστῶν

Τοῦ Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

6

Ἡ χιλιαστικὴ ὁργάνωσις χαρακτηρίζει τὸν ἑαυτό της μοναδικὸ καταφύγιον ὅποιος θρίσκειται μέσα σ' αὐτὸ δὲν θὰ σφαγῆ στὸν «Ἀρμαγεδῶνα»· ἔξω ἀπὸ τὸ «καταφύγιον» αὐτὸ δὲν ὑπάρχει σωτηρία, ἀγκυμένεται μόνον ἀνελέητη σφαγή!

Ὅταν κανεὶς γίνῃ χιλιαστὴς θρίσκειται ἀσφαλῶς μέσα στὸ καταφύγιον, ἰσχυρίζεται ἢ ἑταιρία. Πρέπει ὅμως γὰ καταβάλλῃ προσπάθειες γὰ μείνῃ μέσα, γιατί πάντοτε ὑπάρχει ὁ κίνδυνος γὰ πεταχθῆ ἔξω!

Ἐκεῖνος πού δὲν κηρύττει δραστηρίως ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά δὲν εἶναι μαζί με τὴν ὁργάνωσις. Ἐφ' ὅσον ἕνας κηρύττει ἐνεργῶς με τὴν ὁργάνωσις, ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι μαζί της», ἀναφέρει τὸ χιλιαστικὸ βιβλίον «Ἔστω ὁ Θεὸς ἀληθής» (ἔκδ. 1946, σ. 220).

Πρέπει λοιπὸν γὰ «κηρύττει» κανεὶς «δραστηρίως» καὶ «μαζὶ με τὴν ὁργάνωσις»· διαφορετικὰ δὲν εἶναι: «μαζὶ με τὴν ὁργάνωσις», δὲν θρίσκειται δηλαδὴ μέσα στὸ «καταφύγιον» καὶ κινδυνεύει!

Δὲν ἀρκεῖ γὰ εἶσαι ἀπλῶς χιλιαστὴς ἢ γὰ πηγαίνῃς «πότε πότε» στὸ ἀπὸ σπιτί σὲ σπιτί ἔργο γιὰ γὰ διαθέτης

Η ΣΚΟΠΙΑ
Αγγέλλουσα
τὴν βασιλείαν
τοῦ Ἰεχωβά
ΕΚΔΟΣΙΣ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΟΥ ΙΕΧΩΒΑ
Τόμ. Νο 117 15 Ἰουλίου 1972 Ἀριθ. 14

Ἐπιμερικὰ χρο-
νία τῶρα ὁ
γραμματεὺς τοῦ βασι-
λέως κανεὶ τίς ἐ-
πισκεπτεῖ τοῦ σπῆ-
σῆτα τὸν ἀνθρώπων. Ἐσὺ, σὰς,
ἔχει ἐπισκεπθῆ προσφάτως. Ἐναι
πιθάν γὰ σὰς καμὴ ἐκπληξὴ ἀσπῆ
ἢ ἰδιότητες. Ἰσως γὰ πῆτες· δὲν
μ' ἔχει ἐπισκεπθῆ κανεὶς πού γὰ
παρουσιάσθηκε ὡς γραμματεὺς
τοῦ βασιλέως. Ἀλλὰ εἶναι πιθα-
νόν, ἕνεκα τῶν φρόδων πού ἔχουν
οἱ ἄνθρωποι ν' ἀνοίγουν τὴν πόρ-
τα τὸν σ' ἕνα ἀπροσδόκητο ἐπι-
σκεπτεῖ σ' αὐτοὺς τοὺς ἐπικινδύ-
νους καιροὺς, γὰ ἔχετε κρατήσει
τὴν πόρτα σας κλειστὴ καὶ κλει-
σμένη. Ἡ, ἂν ἔχετε ἀνοίξει τὴν πόρτα
στὴν ἐπισκεπῆ του, δὲν τὸν ἀναγνωρίζετε ὡς τὸν
γραμματεὺς τοῦ βασιλέως. Τὸ ὅτι δὲν τὸν ἀνα-
γνωρίζετε δὲν ἀποκλείει τὴν πιθανότητα ὅτι σὰς
ἔχει ἐπισκεπθῆ. Τὸ ἔργο του εἶναι πολὺ ἐπείγον
καὶ σὰς ἐπισκεπτεῖται γιὰ τὸ σπῆσῆσαι σὺς. Πῶς
ἔπρεπε γὰ τὸ γνωρίζω αὐτό, εἶναι πιθανόν ν' ἀ-
ναγνωρίζετε. Πῶς μου ἀκριβῶς πῶς εἶναι
αὐτὸ; ὁ βασιλεὺς καὶ πῶς εἶναι ὁ γραμματεὺς;

Ὁ «γραμματεὺς τοῦ βασιλέως» ἐκτελεῖ ἐντολὰς τοῦ προΐ-
σταμένου του, πού ἔχει ἔδρα τὰ κεντρικὰ γραφεῖα τῆς ἀμε-
ρικανικῆς ἑταιρίας «Σκοπιά» (Μπροῦκλιν Ἀμερικῆς).

τὰ προϊόντα τῆς ἑταιρίας. Πρέπει γὰ κάνῃς τὸ ἔργο αὐ-
τὸ «δραστηρίως», δηλαδὴ με ἕλες σου τίς δυνάμεις, γὰ
τὸ ἔχῃς σὰν κύριον ἔργο, ὄχι πάρεργο! Πότε κάποιος
χιλιαστὴς ἐκτελεῖ τὸ «ἔργο» αὐτὸ «δραστηρίως», ὑπάρ-
χουν κριτήρια στὴν ὁργάνωσις;

Ναί, κάθε ὁπαδὸς τῆς ἀμερικανικῆς ἑταιρίας πρέ-
πει γὰ συμπληρῶνῃ καθημερινὰ «Δελτίον», γὰ δίνῃ ἔκθεσι
ἔργου πού ἀναλύεται σὲ ὥρες πού κατανόησε καὶ στὴν
ἀπόδοσι πού εἶχε σὲ βιβλία, βιβλιάρια, περιοδικὰ, νέες
συνδρομῆς, ἐπισκέψεις ἐπανεπισκέψεις, γραφικῆς μελέ-
τες... Αὐτὰ τὰ νούμερα διαμορφώνουν τὴν «πνευματικὴ
τοῦ ὠριμότητα»!

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τὸ «δραστηρίως»· πρέπει ἀκόμη γὰ
«κηρύττει» «μαζὶ με τὴν ὁργάνωσις», κάτω ἀπὸ τὸν ἀπό-
λυτον ἔλεγχον τῆς ἱεραρχίας στὴν ὁργάνωσις, με ἀπόλυτη
πειθαρχία πού ξεκινάει ἀπὸ τὸν τελευταῖον ἀξιωματοῦχο
(«εὐαγγελιζόμενον») καὶ ἀποδίδεται διαδοχικὰ στὸν ἀμέ-
σως ἀνώτερον μέχρι τὴν κορυφῆ τῆς πυραμίδος, στὴν
ὁποία θρίσκειται ὁ πρόεδρος τῆς ἑταιρίας με τὸ «κυβερ-
νὸν σῶμα», σὰν τὸ ἀνώτατον καὶ θεϊκὸ ὄργανον τοῦ Ἰεχω-
βά: Τὸ θέλημά του «εἶναι θέλημα τοῦ Ἰεχωβά» ἀνταρ-
σία ἐναντίον του εἶναι ἀνταρσία ἐναντίον τοῦ Ἰεχωβά!
(δὲς σχετικὰ τὰ δύο βασικὰ βιβλία μας: «Ἡ δικτατορία
τοῦ Μπροῦκλιν» καὶ «Ἡ Σκοπιά: Ζωηρότερον φῶς ἢ πυ-
κνότερον σκότος»). Εἶναι ὁ «δοῦλος» τοῦ Ἰεχωβά πού
ἐκφράζει πάντοτε τὸ θέλημά Του καὶ ἀπαιτεῖ ἀπόλυτη
ὑποταγή!

Κάθε χιλιαστὴς λοιπὸν πρέπει γὰ «κηρύττει» «δρα-
στηρίως» καὶ «μαζὶ με τὴν ὁργάνωσις» δὲν ἐπιτρέπεται
γὰ χρησιμοποιοῦν δικῆς του ιδέας, ἔστω καὶ ἂν πιστεῦν πῶς
ἀποτελοῦν ἀλήθειες τῆς ἀγίας Γραφῆς. Δὲν μπορεῖ γὰ
χρησιμοποιοῦν χριστιανικὰ βιβλία τῆς ἐκλογῆς του, γὰ τὰ
συνιστᾶ στὶς πόρτες τῶν ἀνθρώπων, οὔτε γὰ μιλάῃ ἀπὸ
τὴν ἀγία Γραφή ἂν προηγουμένως δὲν σιγουρευθῆ γιὰ
τίς ἐρμηνεῖες τῆς ἑταιρίας.

Καὶ οἱ ἐρμηνεῖες τῆς ἑταιρίας περιλαμβάνονται: στὰ
βιβλία της καὶ τὰ περιοδικὰ πού τὰ προσφέρει σὰν «γρα-
φικὰ βοηθήματα»!

Καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ; Οἱ γέροντες; Οἱ ἀσθενεῖς καὶ
κατάκοιτοι; Ἐκεῖνοι πού δὲν μποροῦν γὰ ἐκτελέσουν τὸ
«ἔργο» τοῦ Μπροῦκλιν; Πρέπει γὰ βοηθήσουν καὶ αὐτοὶ
στὴν «ὑποστήριξι τῶν συμφερόντων τῆς ἑταιρίας»; Ναί,
γιατὶ διαφορετικὰ κινδυνεύουν γὰ χάσουν τὸν «τόπον κα-

Συνέχεια στὴ σελ. 252

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

398. Εἰς τὸ «Θεὸς Κύριος...» τοῦ ὄρθρου τὰ σλαβικὰ Ὡρολόγια ἔχουν ὡς πρῶτον στίχον τὸ «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ», ἐνῶ τὰ ἑλληνικὰ «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ». Ποῖον ἀπὸ τὰ δύο εἶναι τὸ ὀρθρὸν; (Ἐρώτησις Πανος. Ἱερομον. Χρυσόστομος).

Ἡ ἀπάντησις στὴν ἐρώτησι αὐτὴ προϋποθέτει ὅσα ἤδη γράψαμε γιὰ τὰ προκειμένα (ἐρώτησις ὑπ' ἀριθμ. 340) καὶ ἰδιαιτέρως γιὰ τὸ σταθερὸ προκειμένον τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ ὄρθρου, τὸ «Πᾶσα πνοή...» (ἐρώτησις ὑπ' ἀριθμ. 307). Γιατί, καὶ μὲν τὸ «Θεὸς Κύριος» δὲν ὀνομάζεται: μὲ τὸν τεχνικὸν αὐτὸν ὄρο («προκειμένον»), ἀλλὰ κατ' οὐσίαν καὶ ὡς πρὸς τὴν δομὴν καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ψαλμωδίας εἶναι προκειμένον. Κατὰ ἀπαράβατον ὄρο, ποῦ ἰσχύει γιὰ ὅλες τὶς παράλληλες πρὸς τὴν παρούσα περιπτώσεως προκειμένων, ὁ στίχος προκειμένον, ποῦ λαμβάνεται ἀπὸ ἓνα ψαλμὸν καὶ προτάσσεται («πρόκειται») κατὰ τὴν ψαλμωδίαν, στιχολογεῖται πάντοτε μὲ στίχους παρμένους ἀπὸ τὸν ἴδιον ψαλμὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχει ληφθῆ τὸ προκειμένον. Ἐδῶ ὁ προκειμένος στίχος λαμβάνεται ἀπὸ τὸν 117ο ψαλμὸν (στίχ. 27α: «Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν» καὶ 26α «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου»). Κατὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα οἱ στίχοι ποῦ ἀκολουθοῦν θὰ πρέπει νὰ προέρχωνται ἀπὸ τὸν ἴδιον, τὸν 117ο, ψαλμὸν. Πράγματι: ὁ 1ος στίχος εἶναι ὁ 10ος τοῦ 117ου ψαλμοῦ («Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτοῦ») καὶ γ' στίχος εἶναι ὁ 23ος τοῦ ἰδίου ψαλμοῦ («Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὐτὴ καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν»). Στὰ σλαβωνικὰ Ὡρολόγια ὑπάρχει: καὶ ἐδῶ μιὰ διαφορὰ: Οἱ στίχοι εἶναι τέσσερες, γιατί τὸ «Θεὸς Κύριος» ψάλλεται, ὅπως καὶ τὸ τριπλὸν «Ἀλληλούϊα» τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, μὲ τέσσερες ὁμοίως στίχους. Δεύτερος εἶναι ὁ 117, 10 (ὅπως καὶ στὰ ἑλληνικὰ Ὡρολόγια), τρίτος ὁ 117, 17 («Ὁὐκ ἀποθάνομαι, ἀλλὰ ζήσομαι καὶ διηγῆσομαι τὰ ἔργα Κυρίου») καὶ τέταρτος οἱ 117, 22-23 («Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὐτὴ καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν»). Ὅλοι καὶ πάλι: οἱ στίχοι προέρχονται ἀπὸ τὸν 117ο ψαλμὸν.

Ὁ πρῶτος ὁμοῦ στίχος στὴν μὲν ἑλληνικὴ παράδοσι: ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν 104ο ψαλμὸν (στίχ. 1 «Ἐξομο-

λογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ»), ἐνῶ στὴν σλαβωνικὴ ἀπὸ τὸν 117ο (στίχ. 1 «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ»). Κατὰ τὸν ἴδιον γενικὸν κανόνα, ποῦ εἶδαμε, ὁ πρῶτος στίχος τοῦ προκειμένου πρέπει νὰ εἶναι: ὁ πρῶτος στίχος τοῦ ψαλμοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προέρχεται τὸ προκειμένον, ἐκτός ἂν ὡς προκειμένον ἔχει προτιμηθῆ ὁ 1ος στίχος, ὁπότε ἡ στιχολογία ἀρχίζει ἀπὸ τὸν 2ο στίχον τοῦ ψαλμοῦ. Ἐδῶ, ἐπειδὴ ὡς προκειμένον δὲν λαμβάνεται ὁ 1ος στίχος, ἀλλὰ ὁ 27α-26α, ἄρα πρῶτος στίχος πρέπει νὰ εἶναι ὁ 1ος στίχος τοῦ 117ου ψαλμοῦ. Εἶναι λοιπὸν φανερὸν ὅτι τὸ ἑλληνικὸν κείμενον εἶναι λαμβανόμενον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ σλαβωνικόν, ποῦ πρέπει νὰ εἶναι τὸ ὀρθρὸν.

Αὐτὰ τὰ συμπεραίνουμε ἀπὸ τὶς γενικὰς ἀρχάς, ποῦ ἰσχύουν γιὰ τὰ προκειμένα. Ἐπειδὴ ὁμοῦ εἶναι ἐνδεχόμενον στὴν περίπτωσί μας νὰ ὑπάρχη ἔστω καὶ ἡ μόνη ἐξαιρέσις, δὲν θὰ πρέπει νὰ περιορισθοῦμε στὶς γενικὰς μόνο ἀρχάς, ἀλλὰ νὰ προστρέξουμε στὴν ἔντυπο καὶ στὴ χειρόγραφο παράδοσι: γιὰ νὰ ἴδουμε τί ἀκριβῶς συμβαίνει: καὶ πῶς δικαιολογεῖται ἡ τυχὸν ἐξαιρέσις ἢ τὸ λάθος αὐτό.

Ἡ χρῆσις τοῦ «Θεὸς Κύριος...» σήμερα εἶναι πάρα πολὺ διαδεδομένη. Ψάλλεται σὲ ὅλους τοὺς ὄρθρους, ἐκτός μόνο τῆς περιόδου τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς (πλὴν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς), τῶν πέντε πρώτων ἡμερῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα καὶ τῆς ἑβδομάδος του. Ψάλλεται ἐπίσης καὶ στὶς ἀκολουθίας ποῦ ἔχουν συνταχθῆ κατὰ μίμησιν τοῦ εὐραστατικοῦ ὄρθρου, ὅπως στὸν μικρὸν ἀγιασμὸν καὶ στὶς παρακλήσεις. Τοὺς στίχους ὁμοῦ ποῦ συνοδεύουν τὴν ψαλμωδίαν τοῦ τοῦς θρίσκομε μόνο στὸ Ὡρολόγιον. Στὰ ἄλλα λειτουργικὰ βιβλία, Εὐχολόγιον, Τυπικόν, Μηναῖα, Τριώδιο, Πεντηκοστάριον κ.λπ., ὑπάρχει μόνον ἡ τυπικὴ διάταξις: «ψάλλομεν τὸ «Θεὸς Κύριος» ἢ «εἰς τὸ «Θεὸς Κύριος» κ.τ.θ. Οἱ στίχοι ὑποτίθενται γνωστοὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὴν καθημερινὴν πράξιν. Παλαιότερα ἡ ψαλμωδία τοῦ «Θεὸς Κύριος...» ἦταν πολὺ περισσότερη περιορισμένη. Ἐψάλλετο ἀρχικὰ μόνον τὶς Κυριακὰς καὶ προφανῶς καὶ κατὰ τὴν ἀναστάσιμον περίοδον, ἀφοῦ ὁ 117ος ψαλμὸς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πατερικὴν ἐρμηνείαν εἶχε ἀναστάσιμον χαρακτῆρα (βλ. Μ. Ἀθανασίου, Ἐξηγήσεις εἰς τοὺς ψαλμοὺς: «Καὶ τίς ἂν εἴη ἢ ἡ ἀναστάσιμος τοῦ Κυρίου ἡμέρα; Ποία δὲ αὕτη ἡμέρα, ἀλλ' ἢ ἡ σωτήριος τῶν ἔθνων ἀπάντων, καθ' ἣν ὁ ἀποβληθεὶς λίθος γέγονεν εἰς κεφαλὴν γωνίας; Σημαίνει: δὲ ὁ λόγος τὴν ἀναστάσιμον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τὴν γε ἐπάνωμον αὐτοῦ γενομένην δηλαδὴ Κυριακὴν». Εἰς ψαλμὸν ριζ').

(Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Ὁ Ἅγιος Πρόκλος.

Ο ΠΡΟΚΛΟΣ Κωνσταντινουπόλεως, πὸν ἡ μνήμη του γεραίρεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας τὴν 20ῆ Νοεμβρίου, εἶναι ἀπὸ τοὺς λιγότερο γνωστοὺς Πατέρες τῆς ἀνατολικῆς χριστιανωσύνης.

Πρῶτος καὶ ἀδόξος κληρικός, διέθετε ὅμως μεγάλη πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἔξοχο οἰοτιμὸν ἔργον. Τὰ λιγοστὰ κηρύγματά του πὸν διασώθηκαν, ἐντυπωσιάζουν μὲ τὸ ἐκρηκτικὸ καὶ περιπαθὸ ὕφος τους. Μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἔργων του, καταλέγεται καὶ ὁ «Τόμος πρὸς Ἀρμενίους» (434). Πρόκειται γιὰ ἐκτενὴ ἐπιστολὴ ἀπευθυνόμενη πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἀρμενίας, πὸν τοῦ εἶχαν ζητήσει διαφωτιστικὰς πληροφορίας σχετικὰς μὲ τὴν νεστοριανὴ κακοδοξία. Τὸ κείμενον αὐτὸ εἶναι προσεκτικὰ γραμμένο καὶ μὲ θανμαστὴν νηφαλιότητα.

Ὁ Πρόκλος ἀνεκόμισε ἐπίσημα τὰ λείψανα τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου στὴ Βασιλίδα (438), κατορθώοντας ἔτσι νὰ γαληνεύσει τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὸ ἄνθος καὶ ἡ μέλισσα.

ΤΗΝ 26ῆ τοῦ μηνός, τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ Ὁσίου Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου. Πρόκειται γιὰ Ἅγιον πὸν ἀνήκει σ' ἓνα σπάνιον εἶδος ἀσκητῶν τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, τοὺς Στυλίτες ἢ Κιονίτες. Δηλαδή τοὺς μοναχοὺς πὸν ζοῦσαν πάνω σ' ἓνα στυλοῦ ἢ κολόνα, ὡσπερ τινὲς χαλκοὶ ἀνδριάντες, ὄμβρους τε καὶ καύσωνα προσπαλαίοντες, κορυμῶς τε καὶ νυφάσι καὶ ἀνέμοις καὶ λαίλαψι, κατὰ τὸ βιογράφο τοῦ Ἀλυπίου.

Ὁ μακάριος αὐτὸς πρωταθλητὴς τοῦ ἰσαγγέλου βίου ἐλάμπε κατὰ τὸν ΣΤ' αἰῶνα. Παρέμεινε ἐπὶ 67 ἔτη στὴν κορυφὴ ἑνὸς κίονος, οὐμὰ στὴ γενέτειρά του Ἀδριανούπολη τῆς Παφλαγονίας.

Τοῦ ταιριάζουν οἱ παρὰ κάτω στίχοι, σὰν ὄφειλὴ τιμῆς καὶ θανμαστοῦ τῆς ἐποχῆς μας, γραμμένοι ἀπὸ τὸ συνεργάτη μας θεολόγο καὶ ποιητὴ Βασ. Μουσιάκη (συλλογὴ «Ἄρωμα ἀπὸ γιασεμίν», Ἀθήνα 1978, σ. 26):

Στὸν κάλυκα τοῦ στύλου,
ἐσὸ ἄνθος.
Καὶ σ' ἄνθος,
κορυμμένη μέλισσα,
ὁ Θεός.

Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ στὸ στράτευμα.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Ὁρησκεντικῶ τοῦ ΓΕΕΘΑ δαγάνωσε αὐτὸν τὸ μῆνα μιὰ ἐπαινετὴ ἐξόρμηση σιὸς κόλπους τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Οἱ στρατιωτικοὶ ἱερεῖς τελοῦν συχνὰ Θεῖες Λειτουργίες καὶ

μιλοῦν σιὸς ὁπλίτες γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τῆς ὁρθόδοξης λατρείας, μὲ σκοπὸ νὰ κάνουν τὰ στρατευμένα παιδιὰ μας νὰ τὴν ἀγαπήσουν συνειδητὰ. Τὸ ὄρατο αὐτὸ ἐγχείρημα θ' ἀποδώσει καρπούς. Μέσα στὰ γενικώτερα δεβαίως πλαίσια τῆς παρουσίας τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας σιὸς Ἐνοπλίες Δυνάμεις. Οἱ ὁποῖες, ὅπως λέει καὶ ὁ λαὸς μας, εἶναι σχολεῖο πὸν φτιάχνει καλοὺς πολίτες.

Μὲ τὴν εὐκαιρία, μιὰ σόστιαση σιὸς αἰδεο. ἀγαγνώστες μας, πὸν ἡ ἐνορία τους γειτονεῦει μὲ στρατιωτικὰς μονάδες. Ν' ἀναπληρῶνουν τοὺς τυχόν ἀπουσιάζοντες στρατιωτικοὺς συναδέλφους τους, κάροντας Θεῖες Λειτουργίες καὶ ἄλλες λατρευτικὰς συνάξεις.

Ἄσπλαχνος κόσμος.

ΣΥΜΦΩΝΑ μὲ στατιστικὰ δεδομένα πὸν ἀνακοινώθηκαν πρόσφατα ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε., 700.000.000 παιδιὰ σιὸν κόσμον ὑποσιτίζονται. Ἀνήκουν, κατὰ τὸ πλεῖστον, σιὸς ἐπὸ ἀνάπτυξη χῶρες, πρὸς τὶς ὁποῖες ἡ «πολιτισμένη» ἀνθρωπότητα, παρὰ τὰ λόγια συμπάθειας καὶ τὶς ὑποσχέσεις, τηρεῖ σίτση ἀχαρκατήροισις ἀδιαφορίας.

Τὸ φαινόμενο μαρτυρεῖ ὅτι, σιὸς ἡμέρες μας, ἀρύχεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, κατὰ τὸ βιβλικὸ ὀητό. Πράγμα ἐντελῶς ἀφροικό. Ποιάν ἄλλη συνέπεια θὰ περιμένε κανεὶς ἀπὸ τὴν προοῖουσα, ἀκάθεκτη θὰ ἦταν προσφρέστερο νὰ ποῦμε, διάδοση ἰδεῶν πὸν ἐμπνέουν ἡ ἐγωπάθεια καὶ ὁ ὠφελιμισμός;

Πῶς θὰ βγεῖ ὁ κόσμος μας, ὁ ἄσπλαχνος κόσμος μας, ἀπ' αὐτὸ τὸν πνευματικὸ χειμῶνα; Ἐνας δρόμος ὑπάρχει: Ἡ ἐπιστροφή στὰ εὐαγγελικὰ ἰδεῶδη. Ἄς τὸ εὐχόμεσθε. Καὶ ἄς κάνομε ὅ,τι περᾶ σιὸ χέρι μας γιὰ τὴν προώθησή της.

Ὁ Πρωτόκλητος.

ΤΗΝ ἀκριτελεύτια ἡμέρα τοῦ Νοεμβρίου καταγράφει ἓνα λαμπρὸ ἀποστολικὸ ὄνομα: τοῦ τιμῶμενου κατ' αὐτὴν Πρωτοκλήτου Ἀνδρέα. Στὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἀνδρέας συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν πῶ λαοφιλῶν Ἀγίων. Ἐχοντας ἐπιστέφει τὸ βίον μὲ τὸ ἐνδοξο μαρτύριό του στὴν Ἀχαΐα, ἀκτινοβολεῖ σιὸς ψυχές. Τὸ ὄνομά του φέρον πλεῖστοι Ἕλληνες καὶ οἱ ἀφιερωμένοι σ' αὐτὸ νοαὶ σιολίζον ὄχι λίγα σημεῖα τῆς χῶρας μας.

Καὶ στὴ δική του περίπτωση, ὅπως σὲ μερικὸς ἄλλος Ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὄνομα ἀπαντᾶζει τὸ βίον. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὄπως ἀποδείχθηκε ἀνδρειωμένη ψυχὴ, πὸν μὲ γενναιότητα ἀγωνίσθηκε τὸν καλὸν ἀγῶνα καὶ ἔμεινε σιὸ Χριστὸ «πιστὸς ἄχρι θανάτου».

Ὁ νεομάρτυρας Ἅγιος Γεώργιος ὁ φουσταναελάς.
Χαλκογραφία τοῦ 1838. Παρεκκλήσιο τῆς Κόνιτσας.

Τὰ «Ἠπειρωτικά Χρονικά», πού ἐκδίδονται μὲ τὴν αἰγίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἀποτελοῦν μιὰ ἐπιμελημένη ἐκδοτικὴ προσφορὰ πού τιμᾷ τὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων καὶ ξεχωριστὰ τοὺς καθηγητὲς καὶ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς, πού συνεργάζονται μὲ ζήλο καὶ εὐσυνειδησία σ' αὐτή.

«Συμβολὴ στὴν εἰκονογραφία νεομαρτύρων» τιτλοφοροῦν τὴ μελέτη τους οἱ κύριοι Μίλτος Γαρίδης καὶ Θανάσης Παλιούρας, πού περιλαμβάνεται σὲ εἰδικὸ ἀνάτυπο ἀπὸ τὸν 22ο τόμο τῶν «Ἠπειρωτικῶν Χρονικῶν».

Καὶ στ' ἀλήθεια. Πρόκειται γιὰ σημαντικὴ «συμβολή». Γιατὶ μὲ τὴ μελέτη τους αὐτὴ οἱ δυὸ συγγραφεῖς κατοχυρώνουν ἱστορικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ τὴ συνέχιση τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφίας. Ἀποδεικνύουν μὲ στοιχεῖα τὴν ἐνότητα τῆς ἁγιασμένης Τέχνης σ' ὅλο τὸ χωρὸ τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολῆς. Μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ νεομάρτυρες τῆς τουρκοκρατίας ζωγραφίζονται σ' ὀλόκληρο τὸ βαλκανικὸ χωρὸ μὲ τὴν παραδοσιακὴ μορφή. Ἐτσι, πού ἡ βυζαντινὴ ἀγιογραφία νὰ βρισκῆ τὴ συνέχειά της ἀπὸ ἄφθαστους τεχνίτες καὶ νὰ καταξιωθεῖται πνευ-

ματικὰ ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη συνείδηση.

Εἶναι μάλιστα ἐνδεικτικὸ, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία μὲ τὰ μεγάλα κέντρα (Ἅγιον Ὄρος, Γιάννενα, Μετέωρα, Βουκουρέστι, Μόσχα, Βιέννη) διδάσκει τοὺς σκλαβωμένους μὲ τὰ τοιχογραφημένα συναξάρια τῶν νεομαρτύρων, πού στοὺς δύσκολους ἐκείνους χρόνους ἀποτελοῦσαν τοὺς στύλους τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ νεομάρτυρες σὰν χαλκογραφίες ἢ φορητὲς εἰκόνες διαδίδονται σ' ὀλόκληρο τὸ βαλκανικὸ χωρὸ καὶ ἀκόμα μακρύτερα. Ἀμέσως μετὰ τὸ μαρτύριό τους βρισκόμε τὴν ἱστορήσή τους στὸ Συναξάρι καὶ στὴν ἀγιογραφία στὴν Ἀλβανία, στὴ Σερβία καὶ στὴ Ρουμανία.

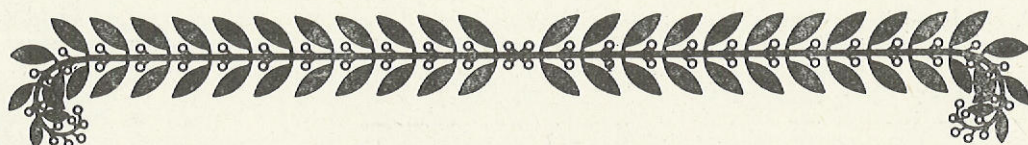
Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ γεγονός ὅτι στὸ παρεκκλήσιο τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκι στὴ Μόσχα, ὑπάρχει ὁ φουσταναελάς ἅγιος Γεώργιος τῶν Ἰωαννίνων. Ὁ ἅγιος αὐτός, πού μαρτύρησε στὶς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1838 στὰ Γιάννενα, εἰκονογραφεῖται δεκαεφτά μόνιμα μέρη μετὰ τὸν ἀπαγχονισμό του καὶ περνάει μέσα στὴ λαϊκὴ συνείδηση ὡς ἅγιος ἀμέσως, μὲ περιλήψη τοῦ βίου του στὸ κάτω μέρος τῆς φορητῆς εἰκόνας.

Ἡ εἰκονογραφία τῶν νεομαρτύρων

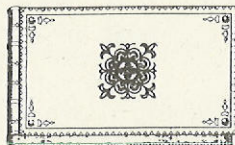
Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Μὲ τὸ πρωτότυπο αὐτὸ μελέτημα τῶν κ.κ. Μ. Γαρίδη καὶ Θ. Παλιούρας, ἀνοίγεται ἕνας καινούργιος δρόμος! Ἀποδεικνύεται πὺς μὲ τὴν ἀγιογράφηση τῶν νεομαρτύρων, γιὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἄφθονο υλικὸ κυρίως στὴν Ἠπειρο, ἡ παράδοση συνεχίζεται, μὲ τοὺς Χιονιάδες καὶ Καπεσοβίτες ζωγράφους. Ἐτσι ἡ μεταβυζαντινὴ ἀγιογραφία ἐμπλουτίζεται μὲ τὰ μαρτυρολόγια τῶν νεομαρτύρων μὲ κορυφωση τῆς Τέχνης αὐτῆς — ποιητικὴ καὶ ποσοτικὴ — κατὰ τὸν 18ο καὶ 19ο αἰώνα, ὅπως σημειώνεται καὶ στὸ ὑπ' ὄψη μελέτημα: «Στὴν πορεία τῆς μεταβυζαντινῆς ζωγραφικῆς ἕνα νέο στοιχεῖο προστέθηκε στὰ μέχρι τότε εἰκονογραφικὰ προγράμματα: ἡ εἰκονογράφηση τῶν νεομαρτύρων. Ἀπ' ὅτι ξέρουμε τὸ φαινόμενο παρουσιάζεται σὲ μεγαλύτερη ἔκταση στὸ 18ο καὶ 19ο αἰώνα, ἂν καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ παρακολουθήσῃ ἀπὸ τὸν 16ο. Συχνὰ ἡ ἀπεικόνισή τους (τῶν νεομαρτύρων) γίνεται σχεδὸν ἀμέσως μετὰ τὸ μαρτύριό τους καὶ κάποτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἀνακήρυξή τους σὲ ἁγίους.

»Ἀξίζει ἐδῶ νὰ τονίσουμε τὴν εἰκόνα μὲ τὴν Κοίμηση τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἰωαννίνων, πού βρίσκεται σὲ παρεκκλήσιο τῆς Κόνιτσας καὶ πού ἀποτελεῖ μοναδικὸ παράδειγμα εἰκόνας Κοίμησης νεομάρτυρα σὰν ξεχωριστὸ θέμα, ἀπ' ὅσο ξέρουμε ὡς τώρα... εἶναι καινούργια δημιουργία πού θὰ μπορούσε ἄνετα νὰ τοποθετηθῆ στὸ χωρὸ τῆς ἱστορικῆς ζωγραφικῆς».

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

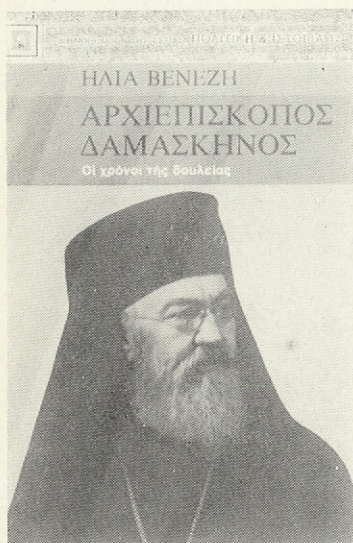

Ἡλία Βενέζη

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἐνα ἀκόμα βιβλίο - ντοκουμέντο πὸ ἀναφέρεται στὰ ὀδυνηρὰ χρόνια τῆς δουλωμένης Πατρίδας, κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς φροντισμένες ἐκδόσεις τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

Πρόκειται γιὰ τὸ χρονικὸ καὶ τὴν ἱστορία τῆς πρὸ μεγαλειώδους μορφῆς στὴν περίοδο τῆς Κατοχῆς, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Δαμασκηνοῦ, πὸ στὰ σκληρὰ ἐκεῖνα χρόνια ἐνσάρκωσε ὀλόκληρη τὴν ὀδὴν, τὸ πένθος, μὰ καὶ τὴ μαχόμενη ἐλπίδα τοῦ Γένους.

Μορφὴ τραγικὴ μαζὶ καὶ δυναμικὴ, ἀποφασιστικὴ, ὁ Δεσπότης τῶν Ἀθηνῶν ὄχι μόνον διήνυσε βῆμα πρὸς βῆμα τὸ μαρτυρικὸ δρόμο τοῦ Ἔθνους ἀλλὰ καὶ διαδραματίσε ῥόλο κορυφαῖο σ' ὅλες τὶς φάσεις τῶν ἀγώνων τῆς πρὸ ὀδυνηρῆς περιόδου τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ.

Στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ ξανάζησε τὸ εἰκοσιένα, ὅπου ἡ ἐνθαροῦσα Ἐκκλησία ἀποτελοῦσε τὴ μόνη ἐλπίδα καὶ τὸ ἀσφαλέστερο στήριγμα τοῦ Γένους.

Μὲ τρόπο γλαφυρό, ἀλλὰ δωρικὸ στὴν ἔκφρασή του παρουσιάζονται ἀπ' τὸν μακαριστὸ Ἡλία Βενέζη ὅλες οἱ πτυχῆς καὶ ἐξελίξεις τῶν χρόνων τῆς δουλείας, πὸ εἶναι ἀρρηκτὰ δεμένες μὲ τὴ μορφὴ τοῦ «Πατᾶ».

Γράφει στὴν εἰσαγωγὴ του ὁ σ. «Ὁ Ἀθηνῶν Δαμασκηνὸς φέρνει μέσα του τὸ γερὸ κύτταρο τῆς ῥάτσας. Ἐρχεται ἀπ' τὴ βουνίσια, τὴν ἀπλή, τὴ σχεδὸν πατριαρχικὴ ζωὴ τῶν βοσκῶν καὶ τῶν λατόμων τῆς ὄρεινῆς Ἑλλάδας. Ἐρχεται ἀπ' τὰ στρώματα τοῦ λαοῦ μας, ἀπ' τὴν ἑλληνικὴ περιοχὴ ὅπου δὲν διδάσκειται ἀλλὰ ἀσκεῖται ἢ πίστη: γιὰ τὸ Θεό, γιὰ τὴν καλὴ πράξη, γιὰ τὸ χρέος πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν διάρκεια».

Διαβάζοντας κανεὶς τὶς 350 σελίδες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ - ντοκουμέντου, ἀντιλαμβάνεται τὶς πραγματικὰ κρίσιμες ὥρες πὸ πέρασε τὸ Ἔθνος στὰ τριάντισον περίπου χρόνια τῆς τριπλῆς κατοχῆς. Καὶ διαπιστώνει μόνος του τὸν ἀποφασιστικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴ συμβολὴ τοῦ Κλήρου στοὺς ποικίλους ἀγῶνες τοῦ Ἔθνους.

Δημ. Φερούσης

Κωνσταντίνου Ν. Ξενογιάννη

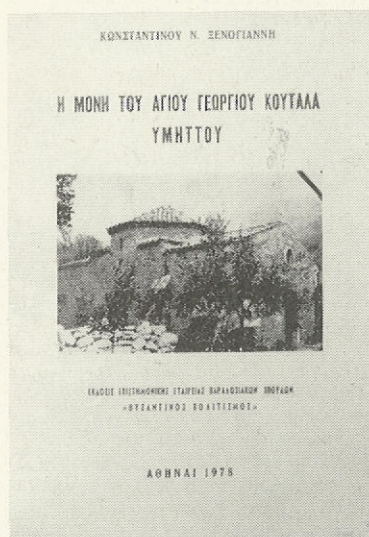
Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΚΟΥΤΑΛΑ ΥΜΗΤΤΟΥ

Περισσότεροι ἀπὸ τριακόσιοι βυζαντινοὶ καὶ μεταβυζαντινοὶ ναοί, ἐκκλησιάκια καὶ ἱερῆς μονῆς ἀπήρχαν σκορπισμένα στὴν Ἀθήνα καὶ στὴν Ἀττικὴ. Τώρα ἔχουν μείνει μόνον γύρω στὰ σαράντα. Ὅλα τὰ ἔφαγε σχεδὸν ὁ μινώταυρος τοῦ «πολιτισμοῦ», τῆς ματαιοδοξίας καὶ τοῦ φραγκισμοῦ. Οἱ νεοἑλληνες θέλησαν νὰ ἐξευρωπαϊστοῦν καὶ μὲ τὴν συμπάρταση ἀνίδεων καὶ ἀνθελλῆνων ἔκοψαν τὶς ρίζες τους. Ἀρνῆθηκαν τὴν ἱστορικὴ τους παράδοση. Κατέστρεψαν τὰ πειστήρια τῆς ταυτότητος καὶ τῆς σωτηρίας τους σὰν Ἔθνος!

Ἔτσι κάθε φορὰ πὸ φέρνουν στὴ μνήμη μας κτίσματα, ἀρχαῖα κλέη

πὸ μαρτυροῦν γιὰ τοὺς θησαυροὺς τῆς κληρονομίας μας, ἀγάλλεται ἡ ψυχὴ. Λέε: «Νὰ ἕνα ἀκόμα πειστήριο τῆς Ὀρθοδοξίας μας καὶ τῆς ἐθνικῆς κληρονομίας μας πὸ διασώθηκε». Ἀκριβῶς ὅπως εἶναι καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κουταλά, πὸ βρίσκεται στὸ ἱερὸ βουνὸ τοῦ Ὑμηττοῦ. Τοῦ βουνοῦ, πὸ σὰν τὸ ἅγιον Ὄρος εἶναι (ἦταν) διάσπαρτο ἀπὸ μοναστήρια, σκήτρες, ἱερῆς πηγῆς, σπηλιές, ἄλση ἀναψυχῆς, πὸ ἔδιναν τὸ μέτρο τῆς ὁμορφίας καὶ τῆς ἱερότητος σ' ὀλόκληρο τὸ λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς.

Μὲ ἱκανοποίηση λοιπὸν ξεφυλλίζει κανεὶς τὴν ἱστορία τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κουταλά, πὸ μᾶς προσφέρει ὁ κ. Κ. Ν. Ξενογιάννης.

Μὲ πλούσια ἀναφορὰ στὶς πηγῆς καὶ ἀληθινὴ ἀγάπη καὶ σεβασμὸ στὴν ἱστορία, ὁ σ. δίνει μιὰ σφαιρικὴ εἰκόνα τῆς μονῆς. Κατατοπίζει πλήρως τὸν ἀναγνώστη (ἀρχαιολογικὰ, ἀρχιτεκτονικὰ, ἱστορικὰ, εἰκονογραφικὰ) πάνω στὸ ὀρθόδοξο αὐτὸ τέμενος, πὸ στὶς μέρες μας, ὅπως καὶ τ' ἄλλα παρόμοια, ἀποτελοῦν σταθμὸ ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς οἰκοδομῆς.

Φς

255

ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Προκειμένου να περιορισθῆ στο ελάχιστο «ἡ εὐκολία με τὴν ὁποῖαν Κληρικοὶ οἰουδὴποτε βαθμοὶ καὶ Μοναχοὶ προσφεύγουν εἰς τὰ πολιτικά, ποινικά καὶ διοικητικά Δικαστήρια τῆς Χώρας πρὸς διεκδίκησιν τοῦ δικαίου των», ἡ 'Ι. Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας ἀσχολήθηκε (9.10.1981) ἐκτενῶς μετὰ τὸ θέμα καὶ ἀποφάσισε νὰ συστήσῃ στοὺς Ἱεράρχους, Ἱερομονάχους, Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς τὰ ἐπόμενα:

α. Νὰ ἀποφεύγουν «πάση θυσίᾳ» τὴν καταφυγὴν στὰ πολιτικά ἢ ποινικά δικαστήρια γιὰ τὴν ἐπίλυση δικαστικῶν διαφορῶν μετὰ λαϊκῶς, ἐκτὸς ἀπὸ πολὺ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις, ὅποτε πρέπει νὰ ἐνημερώνουν καὶ νὰ συμβουλευθῶνται ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν προϊσταμένη ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή.

β. Νὰ ἀπέχουν διακριτικὰ ἀπὸ τὴν ὑποβολὴν στὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας προσφυγῶν γιὰ τὴν ἀκύρωση ἐκκλησιαστικῶν διοικητικῶν πράξεων, πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἀσκήσιν τῆς κανονικῆς ἐπισκοπικῆς δικαιοδοσίας. Σὲ περίπτωσιν μάλιστα καταθέσεως τυχόν τέτοιων προσφυγῶν πού ἦδη ἐκκρεμοῦν, νὰ ἀποσυρθοῦν ἀμέσως.

γ. Νὰ σταματήσουν κάθε, τυχόν, προσφυγὴν στὸ Σ.τ.Ε. γιὰ τὴν ἀκύρωση πράξεων πού ἔχουν μυστηριακὸ ἢ τελετουργικὸ χαρακτήρα.

Στὴν ὑπ' ἀρ. 2300)9.10.1981 σχετικὴ ἐγκύκλιό τῆς Ἱεραρχίας, τονίζοντας τὰ ἀνωτέρω, δὲν παραλείπει νὰ σημειώσῃ ὅτι σὲ περιπτώσεις πού Κληρικός ἢ Μοναχὸς νομίζει ὅτι ἀδικεῖται, πρέπει νὰ καταφεύγῃ στὴν 'Ι. Σύνοδο, ὡς Ἀνώτατο Ἐκκλησιαστικὸ Ὅργανο, πού «εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρίνῃ ἀκριβοδικαίως τὴν ὑπόθεσιν καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ τυχόν ἐνεργηθείσας ἀδικίας».

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ Ι.Σ.Κ.Ε.

Ὁ «Ἱερός Σύνδεσμος Κληρικῶν Ἑλλάδος» μετὰ ἀνακοίνωσή του καλεῖ τὰ μέλη του σὲ Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση γιὰ τὴν 28ῃ Ἰανουαρίου 1982, ἡμέρα Πέμπτη καὶ ὥρα 9 π.μ. στὸν Ἱερό Ναὸ Ἀγίας Εἰρήνης ὁδοῦ Αἰόλου Ἀθηνῶν. Σὲ περίπτωση μὴ ἀπαρτίας, θὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένη Πέμπτη 4ῃ Φεβρουαρίου 1982 στὸν ἴδιο τόπο, χωρὶς ἄλλη πρόσκληση.

Δικαίωμα συμμετοχῆς ἔχουν τὰ μέλη πού θὰ ἔχουν τακτοποιηθεῖ

Ὁ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» συμφωνεῖ μετὰ ἀναγνώστες του πού ἐξέφρασαν ἀντιρροήσεις γιὰ τὴ δημοσίευση, στὸ τεύχος Σεπτεμβρίου ἐ.ε., ἐπονύμου ἀρθροῦ μετὰ τίτλο «Ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν ἄλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν».

Σημειώνοντας ὅτι ὁ κάθε συντάκτης ἔχει προσωπικὴ καὶ ἀνεξαρτήτως εὐθύνῃ γιὰ τὰ ἄρθρα του, δὲν παραλείπουμε νὰ τονίσουμε ὅτι τὸ περιστατικὸ πού ἀναφέρεται εἶναι ἀσφαλέστατα μεμονωμένο καὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται γενικεύσεις.

ταμειακῶς γιὰ τὸ ἔτος 1981. Τὰ θέματα:

1. Ἀπολογισμὸς τοῦ Ταμίου, Προϋπολογισμὸς 1982 καὶ ἐγκρισὴ των καθὼς καὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

2. Εἰσήγησις τοῦ π. Χρήστου Χριστοδοῦλου στὸ θέμα «Μασονισμὸς καὶ Μαρξισμὸς» καὶ

3. Ἀνακοινώσεις τοῦ Προέδρου.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

Στις 25 Νοεμβρίου, 5 μ.μ., θὰ ἀρχίσῃ στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὁ ζ' κύκλος τῶν μαθημάτων τοῦ Φροντιστηρίου ἀντιμετώπισεως τῶν αἱρέσεων, τῆς 'Ι. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Σ' αὐτὸ θὰ διδάξουν εἰδικευμένοι συνεργάτες τοῦ ἀρμοδίου Γραφείου τῆς Ἐκκλησίας (Ἰασίου 1, Ἀθῆνα 140, τηλ. 719.161) ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ Αἰδ. Πρωτοπρεσβυτέρου π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου καὶ μοροῦν νὰ φοιτήσουν συνεργάτες τῶν ἐφημεριῶν, ἡλικίας 18 ὡς 65 ἐτῶν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ἐξουσιοδοτημένοι ἀπὸ αὐτοὺς, γιὰ τὴν ἀνάδειξη στελεχῶν τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγώνα.

Εἰδικὰ ἐκπαιδευμένοι συνεργάτες τοῦ Γραφείου ἀναλαμβάνουν, μετὰ πρόσκληση τῶν ἐφημεριῶν, τὴν πραγματοποίησιν ἐξορμήσεων στὶς ἐνορίες, μετὰ ὁμιλίαις, διανομῆ φυλλαδίων, συζητήσεις κ.λ.π., γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

ΤΟΥ TAKE

—Καράτσαλης Ἰωάννης, Ἱερέυς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 34, σύνταξη 21.516, ἐφάπαξ 357.357.

—Τριανταφύλλου Τριαντάφυλλος, Ἱερέυς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 28, σύνταξη 13.176, ἐφάπαξ 321.868.

—Ρίζος Κων/νος, Ἱερέυς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 22.950, ἐφάπαξ 401.833.

—Πολύμερου Σταυρούλα, Πρεσβυτέρα, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 28, σύνταξη 8.444, ἐφάπαξ 264.361.

—Πάγκαλος Ἐμμανουήλ, Ἱερέυς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 25.741, ἐφάπαξ 428.145.

—Κουτέλη Στεργία, Πρεσβυτέρα, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 12, σύνταξη 7.500, ἐφάπαξ 139.604.

—Παπαϊωάννου Δημήτριος, Ἱερέυς, Δ)8, ἔτη ὑπηρεσίας 20, σύνταξη 7.500, ἐφάπαξ 115.860.

—Μιχαλόγλου Γεώργιος, Ἱερέυς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 22.950, ἐφάπαξ 387.818.

—Πρόκος Βασίλ., Ἱερέυς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 22.950, ἐφάπαξ 400.593.

—Ἀθανασιάδης Ἀθαν., Ἱερέυς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 29, σύνταξη 15.147, ἐφάπαξ 335.793.

—Σαμαρᾶς Ἀνθιμος, Ἱερέυς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 32, σύνταξη 17.675, ἐφάπαξ 356.116.

—Καραπάνου Ἀθηνά, Πρεσβυτέρα, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 27, σύνταξη 7.500, ἐφάπαξ 316.027.

—Σιαντικός Στυλιανός, Ἱερέυς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 33, σύνταξη 20.196, ἐφάπαξ 364.621.

—Ζούμης Παναγιώτης, Ἱερέυς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 27.450, ἐφάπαξ 451.074.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ